

Останнє полювання
Жан-Крістоф Гранже

Через кілька років після справи, яка зламала його фізично й душевно, легендарний детектив П'єр Ньєман нарешті знову в ділі. Зі своєю ученицею й напарницею Іваною він вирушає до Німеччини, у Чорнолісся, де починає нове розслідування: про вбивство спадкоємця багатого аристократичного роду. Чоловіка було не просто вбито, а зарізано, неначе кабана, на якого він так любив полювати у своїх володіннях. Ньєманові не звикати до кривавих злочинів, але він іще не знає, що під час розслідування доведеться зустрітися з найбільшим страхом усього свого життя. І зазирнути в його чорні, мов ліс, очі...

Жан-Крістоф Гранже

Останнє полювання

© Editions Albin Michel, Paris, 2019

© Depositphotos.com / WarmTail, обкладинка, 2020

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

I

Слід

Жодного спогаду – чи майже жодного.

Коли його виловили в гірській ріці, розпанаханого від голови до п'ят, знекровленого, його тіло було повне води, ніби шкіряний бурдюк. На той час він усе ще був при тямі – хоча що він там міг тямити.

У швидкій він упав у кому. Так минуло два тижні. Два тижні порожнечі, а тоді в глибині мозку зайнялося світло. Молочно-білий колодязь, із якого зринали розмиті обриси, безформні створіння, якісь крихти життя... На цьому етапі він схилився до думки про сперму.

Тоді з'явилася аналогія з молоком. Йому пригадувався відомий епізод з індійської космогонії. Фрески, якими він колись милувався у храмах Ангкора: боги і демони збивають молочне море, щоб видобути з нього чудесних істот. У його мозку з цього танцю зринали самі лише сцени насильства, пики вбивць, погано перетравлені поразки... Усе, чим повняться спогади фліка[1 - Сленгова назва французьких поліцейських. (Тут і далі прим. перекл.)] з карного розшуку.

Урешті-решт, на превеликий подив лікарів, він опритомнів. Танець богів тривав, але in real life[2 - У реальному житті (англ.)], час протікав крізь нього, ніби крізь діряву каністру, ночі й дні зливалися в одне, всі відчуття були надійно поховані під гіпсом та наркозом. Лікарі казали, це хороший знак.

Згодом він зміг сідати на ліжку й питати про новини. Про кого? Про що?

У першу чергу – про Фанні Феррейра, ту, яка розпанахала йому черево до самого горла. Вона не пережила їхнього танго в крижаній річці. Її поховали разом із сестрою-близнючкою за кілька кілометрів від Гернона – точне місце не підлягало розголошенню. Ніякого цвинтаря сестричкам-головорізкам...

Тоді – про Каріма Абдуфа, його імпровізованого напарника в цій жахливій справі. Той склав короткий звіт про розслідування, який пожбури в обличчя жандармам, а потім звільнився. «Повернувся на батьківщину». Ньєман не став розпитувати: він знав, що Карім – апатрид. Він не намагався зв'язатися з чоловіком. Урешті-решт, вони не мали нічого спільного, крім поганих спогадів.

Настав час повертатися до світу звичайних людей. До лікарняної палати його прийшли привітати вершки кримінальної поліції та високопосадовці з національної жандармерії. У піжамі отримуючи медаль, він почувався мертвим метеликом, якого пришпилили на коркову дошку. Той самий присмак, той самий колір.

Іще соцстрах оголосив його «інвалідом першої категорії». Він більше не міг працювати фліком «у польових умовах», і йому мали виплачувати пенсію за інвалідністю. Ньєман уже міркував, чи не краще було б загинути разом із Фанні в крижаних водах.

Але французька влада нікого не викидає: вона утилізує. Після одужання йому запропонували посаду викладача у Школі поліції Канн-Еклюза. Чому б ні? Він відчував, що його досвід може принести майбутнім флікам користь.

Однак після трьох років практики йому дали зрозуміти, що його бачення професії не відповідає, так би мовити, визначеним критеріям фаху. Його повернули у гру, але не повністю. Консультант, радник, посередник – усе, що завгодно, аби він тільки залишався на лаві запасних.

Фізично він цілковито видужав. Щодо психічного здоров'я все було інакше. Він жив із цим мокрим пальтом на спині, тягарем, який зазвичай називають «депресією». Постійні симптоми: цеглина в шлунку, конвульсивне здригання, клубок у горлі, ніби шию зав'язали вузлом... Він увесь час почувався так, ніби от-от розплачеться, і страшенно хотів спати, адже сон – це один зі способів позбутися цього хворобливого стану.

Так минуло два роки – два роки зневіри і втоми, приниження і байдужості, аж поки одного дня про нього не згадали його колишні товариші – ті, що зуміли видертися службовою драбиною.

– Такі справи, – сказали йому коротко й по суті, – по всій Франції скоюють усе більше божевільних злочинів, крүшо[3 - Сленгова назва жандармів, яка походить від прізвища персонажа Луї де Фюнеса у фільмі «Жандарм із Сен-Тропе».] не справляються. Має відкритися Центральне бюро, яке посилатиме хлопців із Парижа в різні куточки країни. Це будуть загартовані фліки, їх тимчасово прикріплюватимуть до служб жандармерії на кожну конкретну справу.

– Супер. Скільки нас?

– Поки що ти один. Це радше пробний проект, аніж офіційна програма.

Та ви що. Ідея кинути фліків на допомогу жандармам ішла врозріз зі здоровим глуздом. Ніхто в це не вірив і ніхто вже й не пам'ятав, у якому відомстві могла зародитися така думка.

А чи можна знайти кращого кандидата на мертворожденний проект, аніж привид? Проблема в тому, що Ньєман сприйняв цей жарт за чисту монету. Він навіть попросив собі напарника.

– Агов, ви залили повний бак?

Івана схилилася до вікна «вольво» з повними руками салатів, злаків, мінеральних вод – усього, що крамниця на заправці може запропонувати дивакуватій веганці.

Ньеман здригнувся і вийшов, щоб виконати свій обов'язок. Наповнюючи бак, він повернувся до реальності: німецька автомагістраль на початку осені, залите червоним світлом пообіддя, схоже на полотно Ротко[4 - Марк Ротко (1903–1970) – американський художник, латвієць, провідний представник абстрактного експресіонізму.]. Не зовсім кепсько, але й не вершина радощів.

Він пішов до каси. Мав би бути в доброму гуморі: після місяців писанини, статистики, скупих досьє, присланих національною жандармерією, він нарешті у справі.

Дивним було те, що їх відправили до Німеччини, до Фрайбурга-в-Брайсгау, французькою – Фрібур-ан-Брісго, що в славнозвісному регіоні Шварцвальд, тобто Чорнолісся. Вони виїхали на світанку і прибули в Кольмар[5 - Місто і муніципалітет у Франції.] о десятій ранку – Ньеман ніколи не дотримувався обмежень швидкості, принципово.

Генеральний прокурор пояснив йому, що вбивство, яке їх цікавило, сталося в Трюсемському лісі, що в Ельзасі[6 - Регіон Франції на кордоні з Німеччиною.], але жертва, підозрювані, свідки і все на світі були німецькі. Загін жандармів департаменту Верхній Рейн займався справою на французькій території, а їм доручили німецьку частину розслідування.

За цим була довга лекція на тему угод між європейськими службами поліції, завдяки яким вони могли працювати на території Німеччини спільно з ЛКА, або ж Landeskriminalamt[7 - Landeskriminalamt (нім.) – Регіональне управління кримінальної поліції.]землі Баден-Вюртемберг.

Ньеман нічого не второпав, але й не хвилювався. Він знав, що поки вислуховує цю туманну промову, Івана вже отримала від ельзаських жандармів досьє і розбирає його до літерки, аби на брифінгу повідомити шефу кожну подробицю справи.

Розплачуючись, він кинув на неї погляд крізь вікно: вона вовтузилася в машині, розкладаючи свої харчі довкола пасажирського сидіння, ніби амуніцію в танку.

Івана Богданович.

Номер два в їхньому тандемі.

Найкраще, що сталося з ним після його повернення з небуття.

2

Передусім йому подобався її стиль.

Ця її незмінна замшева куртка, яка набувала відтінку кротового хутра в тіні й білячого – на світлі. Її потерті джинси, розношені чоботи, руде волосся. Вона вся ніби дихала чимось правильним і теплим. Чимось, схожим водночас на меланхолію мертвого листа та життєствердність сітки налитих кров'ю вен.

Вона була не дуже висока, зате худюща. Можна було б сказати «мініатюрна», але її статура, а головне – м'язи під шкірою не дозволяли таких слабацьких термінів. Її фігура обідраної кішки радше випромінювала силу виживання. Сталося нещастя, гаразд, але те, що залишилося, мало неабияку міць.

Кістки, м'язи, лють.

Завдяки білющій шкірі, яку мають усі руді, вона також нагадувала йому ескімоські ножі, вирізані в цільному шматку слонової кістки, з одного кінця загострені, а з другого – висічені так, щоб ідеально лежати в руці. Ньєман не знав, чи добре Івана лежала в обіймах своїх коханців, але не сумнівався, що вночі вона вміла ставати теплою і м'якою не гірше, ніж удень – твердою і холодною.

Івана навчалася у Вищій національній школі поліції Канн-Еклюза. Під час першої переклички він неправильно вимовив її прізвище.

Вона виправила його, проте відразу ж додала:

– Але називайте мене, як вам завгодно.

Це був не вияв увічливості, а навпаки, гордовита відповідь: вона ставила себе вище за такі примхи, вище за долю, вище за все.

За наступні місяці він мав нагоду розгледіти її гостру вроду – високі вилиці, тонкі, ніби волосинки пензлика, брови. І цю руду копицю волосся, яка зачаровувала його й нагадувала, невідь-чому, сутінки на Ібісі, хіпарські вечірки, медитації під кислотою... Усе це він зазвичай зневажав, але думка про це, завдяки асоціаціям з Іваною, раптом почала йому подобатись.

Насправді увесь цей процес зачарування не мав жодного значення. Ньєман намагався поглизувати сам із себе. Він удавав захват, але Івану знав давно – і знав, на що вона

здатна. Вони обое хотіли назавжди забути про їхню першу зустріч і почати з нуля.

– А моя кава? – запитав він, повертаючи ключ запалювання.

Вона кивнула на стаканчик у підставці для напоїв.

– Шкідливо для здоров'я. Взяла вам трав'яний чай.

Ньеман рушив з місця, буркочучи. Івана скрутилася калачиком на своєму сидінні й накинулася на салат із кіноа, озброївшись пластиковою виделкою. Коли вона сперлася ногами на приладну дошку з горіхового дерева, флік ледве не заволав, але стримався.

Він ніколи не потерпів би такої наруги над його «вольво брейк» із боку будь-кого іншого, але Івана... Сам він уместився зручніше в своєму кріслі і сперся на кермо, а тоді втопив педаль газу в підлогу. Він почувався добре. Йому було радісно й легко поруч із цим дівчиськом, яке в свої тридцять два ще досі гризло нігті. Йому подобалося, коли вона поруч, подобався її запах, що нагадував аромат повітряного рису і був ближчий до дитячих кремів, ніж до парфумів фатальної жінки.

Коли він обрав собі в напарники лейтенанта Івану Богданович, ніхто його не зрозумів. Безперечно, дівчина мала всі необхідні якості, але... це була жінка. А всі знали, що Ньеман – старий мачо, трохи жінконенависник, запеклий фалократ. На його погляд, флік мав бути чоловіком, от і все.

Ньемана забавляла ця репутація – цілковито хибна: його стосунки з жінками були набагато складніші. Він ніколи не був одружений, але не через зневагу чи байдужість. Радше через суміш поваги й остраху...

Проте з Іваною довго думати не довелося. Вона поєднувала в собі найкращі риси для фліка – він уже сто років і близько не бачив чогось подібного. Її успіхи в Канн-Ексклюзі говорили самі за себе, а служба в подальші роки не потребувала жодних коментарів. І добре, бо нікого іншого він і не взяв би.

– Повертати сюди? – запитав Ньеман, побачивши знак із написом «Фрайбург».

– Саме так, – сказала Івана, дзьобаючи зі свого лоточка, ніби голодна пташка.

Ньеман натиснув на газ.

– Ну, то що там із брифінгом?

– За версією американського журналу «Форбс», Гаерсберги посідають двадцяте місце в списку найбагатших родин Німеччини, а їхній статок оцінюється в десяток мільярдів доларів. Це аристократичний рід із землі Баден-Вюртемберг, що збив капітал, працюючи в сфері автомобілебудування. Група VG – незамінний партнер усіх виробників німецьких тачок.

– Хто жертва?

Як би неймовірно це не звучало, Ньєман не встиг зазирнути до справи.

– Юрген, який, схоже, ділив спадок зі своєю сестрою Лаурою. Вік – 34 роки. Його тіло знайшли в неділю у Трюсемському лісі, в Ельзасі.

– Чому в Ельзасі?

Білочка вже доїла свої харчі. Вона кинула порожній лоток до дорожньої сумки і взяла свій айпад.

– Раз-двічі на рік Гаерсберги запрошують верхівку місцевої аристократії та своїх основних бізнес-партнерів на велике полювання з собаками. У суботу всі обідають у сімейному мисливському будинку. Усі готуються, ночують на місці, а тоді в неділю зранку урочисто переправляються на той бік Рейну.

– Але навіщо їхати в Ельзас?

– Бо в Німеччині цькування заборонено ще з 50-х років.

Досі впираючись ногами в приладну дошку, Івана гортала досье на айпаді.

– Під час полювання двоє французьких гостей заблукали в лісі і знайшли труп графа. Голова лежала за кілька метрів від тіла.

Ньєман, не відпускаючи керма, на секунду відволікся від дороги і глянув на знімок. Не дуже приваблива картинка: зеленкувате тіло в багнюці, чорний зяючий отвір на шиї, довгий вертикальний розріз на торсі...

– У звіті про розтин вказано, – зауважила Івана, – що вбивця вийняв у жертви нутрощі.

Ще одне фото: голова, що лежить на килимі з листя.

– Що у нього в роті?

– Дубова гілочка. Вбивця потурбувався.

Ця деталь дещо нагадала йому, але він вирішив поки мовчати – краще не розтуляти рота раніше, ніж треба, особливо перед такою напарницею, як Івана.

– Є інші пошкодження?

– Дві рани, так, причому досить дивні. Убивця кастрував жертву, а тоді зробив надріз довкола ануса, ніби хотів вставити геніталії в цей отвір.

– Їх знайшли?

– Ні. Мабуть, забрав як трофей. Не можна виключати згвалтування, але сперми не знайшли. До речі, отвір зовеликий для звичайного члена. Якщо згвалтування й було, то наш злочинець або має бичачі розміри, або скористався кийком.

Івана говорила легким, майже веселим тоном. Вона жартувала зі смертю.

– Коли його бачили востаннє?

– У суботу вдень. По обіді він зник, а знайшли його аж у неділю вранці під дубом.

– Ті двоє французів у списку підозрюваних?

– Ні, навіть і близько. Це просто виробники електроніки зі Страсбурга.

– Які успіхи в крешу?

– Ніяких. Проби на місці злочину нічого не дали: ані найменшого відбитка, жодного органічного матеріалу, що належав би людині...

– Навіть слідів на землі не лишилось?

– Ні. Убивця дбайливо замів землю в радіусі двох-трьох метрів. А тоді ніби розчинився в повітрі. За даними патологоанатома, Юргена вбили в неділю вранці на світанку. Після цього йшов дощ, падало листя... Можливо, вбивця дочекався, поки здійметься вітер, перш ніж піти, або ж ліз по деревах...

Ньеман здригнувся. Його ніби вже кольнула неоднозначна цікавість до цього хижака, ближчого до природи, аніж до сучасної цивілізації. У будь-якому разі, це збіглося з його першими здогадами – дубова гілочка, пошкодження анального отвору. Мовчи...

– Жандарми розпитали панство?

– Провели в них усю неділю. Ніхто нічого не бачив і не чув: мисливці були зосереджені на здобичі. Урешті-решт, їх було всього п'ятдесят із гаком осіб із сотнею псів, а вистежували вони аж одного оленя...

Знаючи категоричні переконання Івани, Ньєман побоювався цього розслідування, тісно пов'язаного з полюванням. Але не час було полемізувати: вони в'їхали в приголомшливий ліс. Розкішна пожежа з зелених вогників під ідеально чистим небом.

– За тими даними, що в нас є, чи міг убивця бути одним із гостей Гаєрсбергів?

– У такому разі він перетнув Рейн і дістався Трюсемського лісу вночі, а тоді повернувся до Німеччини, щоб вирушити до Франції зранку разом із рештою групи.

– А чому б ні?

– Справді, чому б ні. Але це складно. Головне питання ось яке: якого хріна сам граф робив у тому лісі посеред ночі?

– Може, йому призначили зустріч?

– Останній його дзвінок був о 15: 23 в суботу.

– Із ким він говорив?

– Із сестрою. Розмова тривала всього кілька секунд.

– Що з дзвінками гостей, інших людей у цій місцевості?

– Із цим швидко розібралися. Ліс по обидва боки кордону належить Гаєрсбергам. Телефони під забороною на всі вихідні. Очевидно, полювання з собаками вимагає максимального зосередження. Та й потім, ніде в цілій зоні мобільні не ловлять.

– Чому?

– Гаєрсберги встановили глушники: їхній ліс має залишатися чистим. Природний заповідник у повному сенсі цього слова.

Івана почала переглядати протоколи ЛКА.

– Ти знаєш німецьку? – здивовано запитав Ньєман.

– Учила в середніх класах як другу іноземну.

– Мабуть, ми ходили до різних шкіл. Я вчив англійську як першу іноземну, а користі з того – нуль. А що в нас із мотивом?

– Варіантів купа: гроші, заздрість, професійне суперництво. Знову-таки, ця родина важить понад десять мільярдів доларів. Після смерті батьків брат із сестрою керують групою залізною рукою.

– Хто спадкоємець?

– Поки що нічого не відомо, але, схоже, джек-пот зірве Лаура, сестра.

– Скільки їй років?

– Тридцять два.

– Її допитали?

– У неї є алібі на ніч із суботи на неділю. Вона спала з одним чуваком із компанії. Хай там як, Юрген із Лаурою були нерозлучні. Ми скоро маємо з нею зустрітись. Тоді й побачимо.

– Хто є ще?

– Компанії-конкуренти, інші родичі, акціонери... VG – це ціла галактика, а зацікавлених у цій смерті – легіон.

Обезголовлена жертва посеред лісу, викрадені нутроці й геніталії: почерк злочинця не особливо клеїться зі стерильним світом індустріальних конфліктів та фінансових інтересів.

– Це ще не вся екзотика, – повела далі Івана. – Панок був повернутий на садо-мазо. Їздив до спеціалізованих клубів у Штутгарт і запрошував різних профі до Фрайбурга.

– Сумніваюся, що йому відрізали голову за те, що полюбляв, аби його ляскали по дупці. Ми з тобою знаємо це середовище. Це дитячі забавки з пісунцями.

Він одразу ж пошкодував про цей поблажливий тон. По-перше, кожен сам вільний обирати, як удовольнити свою хіть. А головне, нащо зневажати те, у чому немає справжнього насильства? Садо-мазо – це ніби омаж, що його віддають реальній злочинності з сумішшю зачарування й захвату, яка отрує наше суспільство.

– Я не згодна, – відповіла Івана. – Юрген міг натрапити не на ту людину. До того ж саме в такі моменти він був найбільш вразливим...

Такий сценарій, хоч і ймовірний, не давав відповіді на головне запитання: чому в лісі? Ніби підводячи їх до відповіді, з дороги відкрився краєвид Шварцвальду, гірського масиву, повністю вкритого іскристою шубкою, відтінок якої, кажуть, наближається до чорного, принаймні на великій відстані.

Цієї миті, під яскравим пообіднім сонцем, ця нескінченна гряда пагорбів, долин, синусоїд, що нагадувала море, була таки зелена. Саме в ній вони збиралися загубитися. У цьому гігантському лабіринті доріжок і стежин, захоронених під виструнченими деревами, де ховається хижак.

– Які ще версії?

– Політичне вбивство, – пробурмотіла Івана.

Ньєман одразу ж зрозумів, що цей мотив серед її фаворитів.

– Він займався політикою?

– Ні. Але був великим мисливцем, як і всі його родичі.

– І що?

– Гаєрсберги володіють тисячами гектарів лісу, призначеними виключно для цієї розваги. Вони викупили землі, провели законодавчі акти, заборонили сільське господарство на цій території, і все це лише для того, аби мати більший ігровий майданчик.

– Ти ж щойно сказала, що їм доводилося їздити на полювання до Франції.

– Цькування заборонено, але Гаєрсберги практикують і всі інші види теж: облави, полювання в засідці...

– Правильно казати «із засідки».

– Я на цьому не розуміюся, – відказала Івана з сумішшю відрази й гордості. – Хай там як, а Юрген уособлював собою грізного мисливця, яким рухає лише жага крові.

– То його прикінчили активісти, що виступають проти полювання, чи розлючені аграрії?

Вона всміхнулася з таким виглядом, ніби щось знала, але приховувала. Ньєман обожнював, коли вона ось так пустотливо поглядала з-за комірця.

– У цій місцевості досить запеклий активістський рух.

– Але щоб відрізати йому голову...

– Можливо, вони хотіли, щоб його смерть була схожою на вбивство дичини, щоб слугувала прикладом.

Ньеман вирішив повернутися до старих добрих основ:

– А божевільний убивця? Такий, що вбиває незнайомців, і лише через своє безумство? Він міг би випадково натрапити на Юргена...

– Жандарми перелопатили всі дані, і в Ельзасі, і в Баден-Вюртембергу. Жодних подібних убивств, жодних психів-утікачів. Якщо наш убивця психопат, це його перший раз. Але є одна деталь на користь цієї гіпотези.

– Яка?

– Повня. Коли мільярдеру розпанахали череву, місяць був уповні.

Звична її фігня. Кров, безумство, загадки... По його спині пробігли мурашки, через що він аж затрусився. Після того, як Ньеман пережив смерть, йому постійно було холодно, ніби життєві функції його організму так і не відновилися.

– А що сказали родичі?

– Німецькі фліки ледве наважилися їх допитати. Це ще одна причина, чому нас відправляють туди: нам буде легше взятися за їхній клан. Зараз поверніть праворуч.

– Куди саме ми ідемо?

– Зустрітися з лікарем, який стежив за розтином.

– «Стежив»? Що ти маєш на увазі?

– Гаерсберги вимагали, щоб на розтині був присутній їхній сімейний лікар.

– Що це за дурниці?

– Особливий захід. Шенген поширюється і на трупи теж, а в Гаерсбергів довгі руки. Тепер ліворуч.

Ньеман повернув кермо, і вони опинилися на кам'янистій ґрунтовій дорозі, що тонула в глибокій тіні. Буро-зелені дерева спліталися кронами і ніби підсаджували одне одного, щоб дістатися неба.

– Не розумію. Ми не до лікарні ідемо?

– Нам прямо.

4

Раптом дорога різко повернула вбік, а внизу показалося озеро – величезне дзеркало, що виблискувало на сонці. Береги ховалися під бахромою чорних сосен. Поверхня води, колір якої коливався між відтінками сталі й шиферу, нагадувала тверду, стиснуту, непроникну масу.

– Озеро Тітізе, – оголосила Івана, горда справленим ефектом.

Ньеман помітив шале, що поначіплялися на схили пагорбів довкола водної гладі. Дерев'яні хати, новесенькі, але дуже древні на вигляд, створювали враження затишного світу, де час зупинився. Чудова картинка для обгортки шоколадних плиток.

Він знову поглянув на гладеньку, ніби хромовану, поверхню озера. Вона була схожа на кар'єр, де видобувають якусь особливу руду, ту, з якої були відлиті бомби Люфтваффе.

Дорога ще раз повернула, й озеро зникло. І знову хвойний тунель... Ньеман не дуже добре розумів, куди вони ідуть.

– Філіпп Шюллер, – пояснила Івана, – мешкає у комуні, у центрі, що підпорядковується товариству Макса Планка – це аналог нашого Національного центру наукових досліджень. Ці вчені живуть у практично самодостатній спільноті. Їхні лабораторії працюють на сонячній енергії, вони вирощують власні городи й самі виробляють мило.

– Клас.

Ньеман не міг утриматися від глузливого тону, коли мова заходила про екологію та її захисників. Утім, він знав, що ці активісти мали рацію в тому, що стосується майбутнього.

Ніби на підтвердження цієї думки, із краєвиду зникли будь-які ознаки цивілізації: ані найменшого стовпа, ані найменшої рукотворної споруди. Тепер усюди панувала природа, наче з висоти своєї крижаної байдужості.

Грунтова дорога пішла вниз у напрямку невеличкого видолінка, де гніздилася купка ферм, яку оточував порослий диким виноградом мур.

– Ти точно не помилилася адресою? – запитав він, усе більше розгублюючись. – Вони тут

козиний сир виробляють чи що?

– Не треба сарказму, Ньемане. Ці чуваки – люди з майбутнього.

– Дивись, – зауважив він, – нас навіть вийшов зустріти один із семи гномів.

Чоловік і справді мав бороду, як у гнома, і черевце, але що ближче він підходив, то чіткіше було видно, що він нормального людського зросту. Круглі окуляри, палиця в руці, радісний вираз на червоному обличчі – він і справді міг би належати до банди Білосніжки – напів-Розумник, напів-Веселун.

– Пригальмуйте, – сказала Івана. – Це, мабуть, Шюллер. Я попереджала його про наш приїзд.

Ньеман послухався і зупинився, порівнявшись із господарем, який чекав на них перед брамою муру.

– Перепрошую, – сказав він, нахилившись до водійського вікна, – але на території хутора автівки заборонені.

Він говорив ідеальною французькою, щонайбільше – з легким німецьким чи ельзаським акцентом.

– Це заповідна зона, – додав він, а тоді, киваючи на квадратну, вкриту глиною ділянку землі, мовив: – Ось парковка.

Виходячи з «вольво», Ньеман помітив, що сільські будинки, видимі з-за муру, і сам мур, а також численні скупчення дерев, що оточували хутір, складали по-японськи гармонійний сад: кольори, розташування, рівновага – усе здавалося навмисне продуманим так, щоб навіювати почуття безтурботності.

Представившись, фліки пішли за Шюллером. Усе довкола сяяло зеленню: лишайник, папороть, кропива прикрашали своїми візерунками браму, і чимдалі сильнішав і так неслабкий запах гною. Дослідження майбутнього? Серйозно?

У дворі недовірливість Ньемана тільки зростає: якісь жінки вручну прали білизну в цинкових тазах, якісь чоловіки возили тачками гній, інші, геть бородаті, сиділи за довгим дубовим столом і лушили горох...

– Не вірте своїм очам, – сказав Шюллер, усміхаючись. – Наші вчені – одні з найкращих у Європі. Серед нас є навіть нобелівський лауреат!

– Над чим конкретно ви працюєте? – скептично запитав Ньеман.

– Біологія. Фізика. Генетика. Шукаємо вирішення екологічних проблем.

Івана втрутилася:

– Але ви також сімейний лікар Гаерсбергів?

– Це те ж саме, хіба ні? – глузливим тоном відповів він.

І, схоже, одразу пожалкував про це.

– Вибачте, – мовив науковець, – зараз не час для жартів. Бідний Юрген... Я бачив, як він народився, уявляєте? Сюди, будь ласка.

Шюллер попрямував до головної будівлі, на дверях якої висів дзвоник і кований залізний лелека. Ньєман не міг відвести погляду від цих представників наукової еліти, які були схожі на банду хіпарів часів сімдесятих.

Лікар штовхнув важкі двері, скинувши гумаки на кам'яному ганку. За дверима тісними рядами шикувалися вовняні капці.

– Вам не важко роззутися? Заходьте.

5

Вони потрапили до кімнати з іншого століття: викладена клінкером підлога, високий, ніби арка, камін, етажерки, заставлені мідними каструлями. По центру кімнати громадився великий стіл із невеличкими лампами під абажурами з матового скла. Через напівзачинені віконниці всюди панували червонуваті сутінки.

Надягнувши капці, обое фліків пройшли далі.

– Пива? Шнапсу?

Шюллер відчинив гігантський холодильник із льодогенератором, який виділявся з решти обстановки. Його сяйво пронизувало бороду чоловіка, і вона виблискувала, наче пінта темного.

– Не відмовлюсь від пива, – сказав Ньєман.

– Я теж, – докинула Івана.

Вони мовчки сіли за стіл. У повітрі плинули запахи воску та вологого каменю: приємніше, ніж випари гною.

Відкоркувавши пляшки з пивом, вони почекали ще кілька секунд. Трохи уяви – і можна було відчувати себе в якійсь середньовічній таверні.

– Що саме ви хотіли дізнатися? – нарешті запитав Шюллер. – Два дні тому я подав звіт французькій поліції. Мене також допитували хлопці з ландесполіцай. Повірте: якщо вбивають Гаерсберга, тут здійснюється така буча!

– По-перше, – перейшов у напад Ньєман, – я хотів би прояснити одну деталь. Чому ви були присутні на розтині Юргена? Хто вас про це попросив?

Шюллер клацнув язиком. Він стояв, спершись ліктем на стіл та тримаючи в другій руці пиво, і здавалося, ніби він зійшов із картини Брейгеля-старшого.

– Мене попросив Франц.

– Хто?

– Брат Фердинанда, – сказала Івана.

Шюллер простягнув руку з пивом у бік рудої, ніби щоб підтвердити її слова.

– Дядько Юргена та Лаури забажав, щоб я склав власний звіт. Прокурор Кольмара навіть погодився офіційно брати його до уваги.

– Франц не довіряв французькому судмедексперту?

Шюллер стенив плечима.

– Це спадкова недовірливість. Гаерсберг усіх повинен підозрювати...

– У цьому документі, – повела далі Івана, – ви пишете, що маєте сумніви стосовно точної причини смерті.

Шюллер допив пиво одним махом і злегка скривився.

– З обезголовленням неможливо бути впевненим.

– Але ви думаєте, що йому перерізали горло?

– Мабуть, – відповів він пониклим голосом. – Бідолаха...

Здавалося, розмова навіює йому спогади про кошмарний розтин – або ж думки про жахливі муки Юргена.

– В одному я впевнений... – повів далі він. – Убивця відрізав голову ножем. Точної моделі я не назву, але можу закластися, що це мисливський ніж. Краї рани на шиї пошматовані. Однак це не пилка і не якась машинка.

Івана дістала блокнот і щодуху строчила: для більшої ефективності вона навчилася техніки, якій нині загрожує вимирання, – стенографії.

– Убивця розрізав йому живіт і забрав нутроші. Навіщо, як гадаєте?

Шюллер підвівся і взяв у холодильнику ще одне пиво.

Він відкоркував пляшку, вдаривши кришечку долонею об кут столу, і знову сів.

– Рефлекс мисливця. Так роблять, щоб вивільнити гази і не дати внутрішнім органам роздутися.

– Пошкодження анусу також пов'язані з полюванням?

– Звичайно. Нутроші виймають крізь вертикальний розріз на животі, але геніталії дістають через задній прохід, аби не забруднити м'ясо сечею та калом.

Юна слов'янка розлючено зиркнула на свого ментора. Ньєман від початку знав про це, але нічого не сказав.

– Отже, убивця полюбляє полювання? – запитала вона з олівцем у руці.

– І не будь-яке, а пірш.

– Що-що?

– Полювання з підкраданням, – відповів Ньєман.

Шюллер підтвердив його слова посмішкою.

– Тут є полювання, яке всім відоме, з рушницею, а також те, яке всі ненавидять, – із собаками. А ще є пірш... – він стишив голос, ніби збирався повідомити якусь таємницю: – Тихе самотнє вистежування. Мисливець підкрадається якомога ближче до жертви і вирішує, чи гідна вона померти.

– Не розумію.

– Підходить лише самець з ідеальними параметрами. Як кажуть, «озброєний самець», із довгими іклами, якщо це кабан, або з великими рогами, якщо йдеться про оленя. Найважливіше – це підкрастися якнайближче. Насмілитися підійти за кілька кроків до найзапеклішого супротивника...

– І що тоді? Тварину відпускають?

Шюллер розреготався.

– Одразу видно, що ви не полюєте! Її вбивають однією-єдиною кулею, випущеною за вкрай суворими правилами. Це називається «правильна куля».

– Але в Юргена не стріляли, – зауважив Ньєман.

– Це правда. Ваш клієнт надихається «піршем», але для самого вбивства вдається до іншої традиції: холодна зброя.

– У Юргена фон Гаєрсберга між зубами була дубова гілочка. Це нагадує традицію «останнього кусу», чи не так?

Цього разу Шюллер націлив горлечко пляшки в бік Ньємана: він оцінив, що має справу зі знавцем.

– Саме так. Коли тварину вбивають, їй підносять останню трапезу. Зазвичай гілочку вмочують у кров жертви, а тоді вкладають їй до пащі. Деякі мисливці навіть випивають трохи крові...

– А ви, – запитала Івана провокаторським тоном, – полюбляєте подібні тонкощі?

Шюллер, схоже, не образився на нападки флікіні. Він лише кинув косий погляд у бік Ньємана, мовляв: «Навіщо ви привезли сюди це дівчисько?»

– Ні. Терпіння не стає. Я віддаю перевагу переслідуванню здобичі з собакою. – Він знову підняв пляшку. – Я навіть добре розбираюся в породах мисливських собак!

Івана нашкрябала щось у блокноті, тоді знову підвела голову. Нехай балакає.

– Згідно з вашим звітом, – заговорила вона, – убивця не лише вийняв нутрощі, деякі органи він забрав: кишки, стравохід, шлунок...

– Він не забрав їх, а закопав. Це ще одне правило піршу.

– Чому?

– Передусім тому, що ці частини неістивні. А головне, це табу. – Лікар знову заговорив змовницьким тоном: – Це глибинне джерело тваринного тепла, там, де зосереджена його чорна кров, його дика природа...

– У цьому випадку не підтверджено, що він їх закопав.

– Чому ж, підтверджено, звісно.

– Звідки така впевненість?

Шюллер здивовано округлив очі.

– Як це... та ж їх знайшли неподалік! Не розумію, ви що, не зв'язувалися з вашими французькими колегами?

Івана з Ньеманом презирнулися: крющо зіграли з ними злий жарт. Або ж геть забули їх повідомити.

Щоб не затримуватися на «внутрішніх збоях у роботі французької поліції», флікіня одразу ж мовила:

– У пірші здобичі також відрізають голову?

– Так, якщо з неї хочуть зробити трофей. Це називається «масакра».

Ньеман помітив, що Івана всміхнулася кутиком губ – цей термін здався їй доречним.

– Убивця знається на фізіології? – запитав він. – Міг би бути м'ясником? Чи хірургом?

– Достатньо просто бути мисливцем. І знати свою справу. Дам вам інший приклад: щоб витягти нутрощі, він розпиляв ребра біля грудної клітки, достоту як роблять профі в лісі, убивши здобич.

Флік подумав про Юргена фон Гаерсберга. Навіть не знаючи всіх подробиць, він міг уявити собі юність і виховання цього спадкоємця. Престижні школи, елітні види спорту, люксові канікули... Нічого, анічогісінько не віщувало йому такої смерті – смерті простого кабана.

Що намагався сказати їм убивця?

– Дякую вам, професоре, поки що це все.

– Поки що?

Ньеман ввічливо нахилив голову.

– Я маю на увазі, ми уважно прочитаємо ваш звіт, а після цього, можливо, у нас виникнуть інші запитання.

– А мої сьогоднішні свідчення? Я не маю підписати протокол?

– Сьогоднішня розмова залишиться off the record[8 - Не для запису (англ.)].

Івану пересмикнуло від цієї гротескної журналістської фразочки, але вона, певно, вловила прихований сенс: за шістсот кілометрів від Парижа, поза межами французьких кордонів вони не стануть заморочуватися з писаниною.

Ньеман намірився просуватися на них, не залишаючи слідів. Прочитати звіт Шюллера, складений німецькою, він не мав жодних шансів. Однак хотів залишити професора під боком як консультанта. Це був збіс досвідчений мисливець.

Та в одному флік уже був переконаний: їхній убивця – майстер піршу.

6

– Наступного разу, коли знатимете щось, – накинулася на нього Івана, поки вони йшли подвір'ям дослідницького центру, – було б люб'язно з вашого боку повідомити мені, перш ніж допитувати свідка.

– Заспокойся. Це був просто здогад.

– Ви прекрасно розумієте, про що я. Не люблю, коли з мене роблять дурепу.

Більше за все Івані не сподобалося перебувати в оточенні двох самців, які обговорюють тонкощі мистецтва вбивати невинних тварин.

Але вона помилялася: Ньеман не був експертом, та й узагалі мисливцем. Він лише мав деякі уявлення, отримані завдяки своєму досвіду роботи з вогнепальною зброєю.

– Треба зателефонувати крешу, – сказав він, коли вони виходили через головну браму.

– Це нічого не дасть, вони нас недолюблюють.

– Гадаю, усе ще гірше: вони нас тупо кинули.

Підходячи до «вольво», слов'яночка витягла мобільний. Було близько п'ятої, і вже починало вечоріти: край неба забарвлювався в дивний сірчаний тон.

– Сподіватимемося, що німецькі фліки будуть більш охочі співпрацювати, – сказала вона, сідаючи в авто.

Аж ніяк не факт... Це перше розслідування починалося не надто успішно. Молодий мільярдер, зарізаний, ніби олень. Робота на закордонній території. Жандарми, які, мабуть, вважали, що вже виконали свою роботу. Що ж до німчурів, навряд чи вони збиралися вислуховувати поради від двох французів...

Флік заплющив очі. Десь у верхів'ях дерев здійсмали пекельний галас легіони птахів – запізнілі зграї, які ще не встигли відлетіти на південь.

Коли він розплющив очі, небом розлетілася зграйка крихітних чорних пташок, ніби дріб із двостволки.

Ньеман струсив із себе задуму, що була охопила його на коротку мить, і також сів до машини.

– Що робиш? – запитав він, всідаючись за кермом.

– Усе-таки пишу до крюшо. Нам потрібна повна інформація.

– Будь із ними люб'язною.

– Як завжди. Ви ж мене знаєте.

– Що далі в програмі? – поцікавився він, рушаючи з місця.

– Переходимо до серйозних справ, – сказала Івана, запускаючи додаток із GPS. – Лаура фон Гаерсберг, сестра Юргена. Її вілла всього за кілька кілометрів звідси. Коли закінчиться ґрунтовка, поверніть праворуч.

Вони знову проїхали повз озеро Тітізе. Тепер дзеркальна поверхня потемніла так, що нагадувала вугільне родовище чи калюжу мазуту. Холодний чорний матеріал, здатний горіти, як Дантове пекло.

Івана відчинила вікно й запалила цигарку – в них була домовленість: курити в салоні можна лише з опущеною шибкою. Від думки про те, що його шкіряні сидіння пропахнуть тютюном або що вона пропалить його приладну дошку з горіха, Ньеману ставало погано,

але він не давав собі заборонити їй цей один-єдиний грішок. Його нудило від того, як сучасне суспільство забороняло все нібито в ім'я загального добра. Він ніколи не збирався потурати цій прихованій блювотній диктатурі, найгіршій з усіх: диктатурі добросовісності.

Ведучи машину, він краєм ока спостерігав за маленькою слов'янкою – вона смоктала цигарку, ніби це була киснева маска. Парадоксальна мадемуазель. З одного боку, вона ретельно дбала про себе (була веганкою, купувала екологічні продукти, займалася йогою і так далі...). З другого – щоденно нищила саму себе: курила, ніби смертник, а наркоти й випивку кинула лише тому, що ледь не дійшла до передозу чи алкогольної коми. До того ж вона постійно розводилася про природу і майбутнє планети, але сама ніколи не потикала носа до села й почувалася добре лише в міській зоні, де можна досхочу наковтатися вуглекислого газу.

– Скільки там тій графині років? – перепитав він.

– Тридцять два. На два роки молодша за Юргена. Після смерті батьків брат із сестрою успадкували керівництво групою VG. Тепер Лаурі доведеться викручуватися самотійно.

– Від чого померли батьки?

Івана дістала айпад.

– Мати вчинила самогубство, у батька був рак, померли 2012 і 2014 року відповідно.

– Окрім цих двох, більше ніхто не міг перейняти естафету?

– Старше покоління складалося з трьох братів: Фердинанда, батька Юргена і Лаури, Герберта, який помер передчасно, народивши двох хлопчиків, і Франца, про якого ми вже говорили, він іще живий, але дітей не має.

– Цей не міг, бува, захотіти під старість перебрати віжки, усунувши племінника?

– Не знаю. Треба перевірити його алібі.

– А що з двоюрідними братами, дітьми Герберта?

– Те саме. Але акціонери групи завжди довіряли Юргену та Лаурі, та й компанія зараз на піку успіху. Ніщо не натякає, що Юргена замінить якийсь інший Гаерсберг.

– Чи можливо, що між братом і сестрою існувало деяке суперництво?

– Треба дізнатись. Можливо, вона, навпаки, наступна в списку...

Обабіч дороги тягнулися мури з сосен без жодного просвіту. Не було видно й жодного стовпа з дротами чи дорожнім знаком. Здавалося, ліс тут поглинув цивілізацію.

– Далеко ще?

– Ми вже на землях Гаерсбергів.

Ньеман одразу ж усвідомив розмах цієї сім'ї, яка володіла, певно, тисячами гектарів Чорнолісся. Це вони знищили будь-які сліди цивілізації на своїй вотчині. Щоб краще полювалось, щоб краще дихалось. Після хіпанів, які жили в екологічно чистій бульбашці, вони переходили до панів, що ревно захищали свій ігровий майданчик.

Флік заглибився в роздуми. Водіння стимулювало його мозок. Його не припиняли терзати перші дані про спосіб убивства, і в нього вже з'являлися суперечливі теорії. Можливо, убивця був мисливцем-піршером, для якого зарізати людину, як оленя чи кабана, – це творіння чистої краси. Або своєрідний спосіб віддати честь.

Але можна припустити й протилежне: чоловік ненавидів пірш, його від цього нудило. Він відтворив цей процес лише для того, щоб виразити свою ненависть, чи ним рухає помста – наприклад, за нещасливий випадок на полюванні?

– Пригальмуйте, – зненацька скрикнула Івана. – Ми в'їжджаємо на власне приватну територію парку.

Цієї ж миті на дорозі показалися два сторожі. Найдивніше, що тут не було ні брами, ні будь-яких вказівників: ця асфальтована дорога належала Гаерсбергам і вела, очевидно, до одного-єдиного місця – замку графині.

Із деяким запізненням Ньеман усвідомив, що дерева довкола них зімкнулися ще тісніше і потемніли так, що аж, нарешті, почали виправдовувати назву місцевості.

Івана вийшла з авто і заговорила з охоронцями німецькою. Хоч і усвідомлюючи свою неправоту, Ньеман подумав, що їй, мабуть, було легше вивчити цю мову завдяки своєму хорватському походженню. Ідіотська думка: Івана не розмовляла мовою своїх предків, а німецька, безперечно, не мала нічого спільного зі слов'янськими мовами.

Івана повернулася на місце, і вони проїхали ще хвилин десять. Лісу, здавалося, не було ні кінця ні краю. Однак зненацька перед ними відкрилася величезна галявина, що чітко виділялася з довкілля, ніби круги на полях. Просіку вкривали довгі смуги газону, схожі на бездоганні килими. Це було так, ніби тут, у самому серці лісу, раптом, ні в кого не питаючи дозволу, осіла невідома цивілізація.

А тоді в глибині цієї штучної просіки Ньеман помітив оселю Лаури фон Гаерсберг.

Це був аж ніяк не пишний замок, а модерна вілла, побудована, певно, на початку двадцятого століття. Великий скляний прямокутник, що сяяв, ніби кришталь, під останніми променями сонця.

Флік любив архітектуру, хоч і не надто добре на ній знався. Він придбав маленький закинутий завод у Кашані[9 - Передмістя Парижа.], зваливши на себе двадцятирічний кредит, якраз для того, щоб володіти подібним суцільним приміщенням, яке архітектор Міс ван дер Рое[10 - Людвіг Міс ван дер Рое (1886–1969) – німецько-американський архітектор і дизайнер, модерніст.] називав «вільним простором».

За кілька метрів від вілли вони побачили парковку, на якій стояв роздубаний чорний джип. Ньєман інстинктивно відчув у цьому снобізм багатів, які люблять їздити на старих тачках і носити діряві светри саме тому, що можуть дозволити собі все.

Вийшовши з «вольво», Ньєман почав розглядати будинок. На другому поверсі вікна були завішані довгими білими шторами – мабуть, там розміщувалися спальні, – але перший поверх залишався прозорим, дзеркальним, повним повітря. Кожен скляний елемент підтримувала конструкція зі сталі іржавого відтінку, що нагадувала рамку з рудої, запеченої крові.

Найдивовижнішим було те, що будинок ніби спирався на ліс позаду. Сосни заповнювали порожнечу його вікон, а шибки кидали відблиски на бір обабіч. Усе змішувалося, сплутувалося, зливалось. Це було не житло, а спільнота, прекрасний симбіоз.

Ньєман не зміг стриматись і захоплено свиснув.

– Почекайте, зараз побачите хазяйку, – сказала Івана.

7

Івана знала, що Ньєману сподобається графиня.

За легендою, сищик із карного розшуку не цікавився жінками. Усе було навпаки: він захоплювався ними, але так і не навчився тієї легкості, що приходить із віком та дозволяє стати лицем до лица з супротивником. Батечко Ньєман насправді був дуже скутим.

Як і всіх старих мачо, його паралізувало поруч із жінками, чия сила відрізнялася від його, як боксер боїться шульг, що б'ють по косій. Цієї сили він не розумів і боявся: у його очах це було єдине джерело поразок та страждань. І перед графинею цей каліка навряд чи міг би взяти себе в руки.

Івана познаходила чимало статей про Лауру фон Гаерсберг у бульварній пресі. Лаура на благодійних вечірках, одягнена в довгі сукні з невідомих тканин. Лаура у першому ряду наймодніших дизайнерських показів. Лаура в чорній лівреї, у жокейському капелюшку, випростана в сідлі на своєму білому коні, у розпалі полювання...

Незрозуміло тільки, коли вона знаходила час на керування своєю імперією. А проте тут не було жодних сумнівів: керувала вона нею добре, причому залізною рукою, разом зі своїм братом. Це підкреслювали всі статті: відтоді, як групу VG, німецького лідера автомобілебудування, очолили Юрген і Лаура фон Гаерсберг, її показники лише зростали – на превелике щастя акціонерів, серед яких і кузени та їхні батьки. Із цього погляду не було жодної причини прибирати Юргена. Це було все одно, що вбити курку, яка несе золоті яйця.

Вони піднялися кількома сходинками, що тягнулися вздовж усього фасаду. Івана зовсім не зналася на архітектурі, але вміла інтуїтивно розпізнати вдалу роботу в цій галузі. Цей такий собі гігантський акваріум просто-таки бив у вічі.

Ньеман подзвонив, рефлексивно поправив окуляри й пальто, а тоді терпляче застиг у чеканні. Трохи позаду тупцяла Івана, неспроможна стояти нерухомо. Їй було лячно. Графиня була вродлива – про це свідчили фото, – багата і розкішна. Тобто така, якою Івана не була й близько, хоч навіть її й могли часом, у найкращі дні, вважати миленькою або чарівною.

Двері їм відчинила особисто Лаура фон Гаерсберг.

Версія real life[11 - Тут: реальна (англ.)].]затямарювала собою версію з глянцевого журналу. Те прекрасне, але зверхне створіння з фотографій не мало нічого спільного з усміхненою жінкою, яка стояла на порозі. Майже така ж висока, як і Ньеман, вона могла похизуватися пишною копицею чорних кучерів і тоненькою фігурою, ніби спеціально створеною для найелегантніших речей – брендових суконь, як у журналах, чи звужених джинсів, светра й балеток, як от зараз.

Детальний огляд тривав усього якусь частку секунди, але жінкам більше не потрібно, щоб оцінити наявні перед ними сили. Лаура фон Гаерсберг мала довжелезну шию а-ля Ума Турман, брови, як в індіанки, і темні, але дивним чином сяйливі очі. Картину доповнював прямий, але не гострий ніс і чуттєві, але не вульгарні губи. Уся ця розкіш, утім, виражала деяку стриманість, начебто обличчя під цією шапкою волосся в стилі вісімдесятих бажало здатися скромнішим.

Без жодного макіяжу й прикрас Лаура була не в найкращій формі. Втомлене обличчя, кола під очима: слабкості, здавалося, тільки посилювали її вроду, так само, як тіло спортсмена найгарніше виглядає болісно напруженим, на піку зусиль.

– Доброго вечора, – сказала вона, простягаючи білу руку з надзвичайно тонким зап'ястком. – Я – Лаура фон Гаерсберг.

– Майор П'єр Ньєман, – представився чоловік надто впевненим голосом, так, ніби до того репетирував перед дзеркалом. – А це – лейтенант Івана Богданович, моя напарниця.

Івана мало не присіла в реверансі. Цієї миті вона почувалася десь такою ж спокусливою, як тарган, що вискочив з-під мийки.

– Це я телефонувала вам сьогодні, – сказала вона глухим голосом, немов хотіла довести, що навіть таргани мають право на існування.

Вона не могла відвести погляду від Лауриного волосся: справжня мука для неї, з її патлами, схожими на прутики мітли.

Лаура поклала руки до кишень джинсів і перевела погляд з одного на другу.

– Я не дуже добре зрозуміла, – м'яко мовила вона. Графиня говорила французькою без жодного акценту. – Жандарми вже допитували мене...

Ньєман уклонився, по-військовому випрямивши спину.

– Ну, розумієте... через відсутність негайних результатів нас відправили на підмогу...

Лаура відступила, щоб дати їм пройти. Увесь перший поверх був одним суцільним приміщенням. Жодних опорних конструкцій: ні стіни, ні колони. Уся кімната купалася в світлі відтінку хни.

Із першого погляду приміщення здавалося порожнім, але придивившись, можна було помітити різні речі: скриню, рояль, диван, – що стояли поодаль від підвішеного по центру каміна, який нагадував величезний перевернутий перископ. Крізь панорамні вікна до будинку зусібіч зазирали буро-зелені сосни...

– «Скляна вілла»! – вигукнула Лаура. – Мій прадід був фанатом Баугаузу[12 - Німецька школа мистецтв, що існувала в 1919–1933 роках, де працювали провідні модерністські художники, архітектори й дизайнери і яка визначила розвиток мистецтва та дизайну на все наступне століття.]. Він замовив цю віллу в тридцятих роках. Я її обожаю.

– Що за архітектор?

– Один учень Людвіга Міса ван дер Рое. Друг сім'ї. Він навіть перевершив свого вчителя, який замислив свій будинок Фарнсворт[13 - Будинок у штаті Іллінойс, побудований Місом ван дер Рое на замовлення відомої лікарки Едіт Фарнсворт.] чи Коронну залу[14 - Коронна

зала (англ. Crown Hall, 1956) – нині приміщення Коледжу архітектури Іллінойського технологічного інституту.] аж у п'ятдесятих роках...

Жінка вимовляла ці імена так, ніби йшлося про щось дуже звичне. Івана ж насилу розібрала прізвище архітектора.

Графиня попрямувала до «вітальні», тобто частини кімнати з диваном кольору вохри й табуретами з сидінням із натягнутих шкіряних ременів. Усе це стояло на пухнастому килимі.

– Юрген також мешкав тут? – запитав Ньеман, ідучи за нею.

Графиня розвернулася. Вона досі тримала руки в кишенях, що надавало їй кумедного юнацького вигляду.

– Ні. Чого б це? Юрген мешкав в особняку у Фрайбурзі.

Вона кивнула підборіддям на два табурети: це було не запрошення, а радше наказ. Обое фліків сіли, не сперечаючись.

– Що ви хочете знати? – спитала графиня, сідаючи навпроти них посеред дивана.

Вона прийняла чітко розраховану позу, сховавши долоні між стиснутих колін і піднявши плечі, немовби зненацька змерзла.

Івана вдивлялася в її чорні очі, у яких, здавалося, от-от забринять сльози. У них була якась текуча глибина, що тримала вас на відстані й викликала запаморочення, немов зоряне небо, по-пуантилістськи детальне і водночас недосяжно далеке.

Тоді зиркнула на Ньемана, щоб переконатися: він уже згубився на цьому Чумацькому Шляху.

8

– Пробачте, що ми змушуємо вас знову повертатися до цих болісних спогадів... – заговорив Ньеман із не притаманною йому лагідністю.

Це вперше вони разом проводили допит, й Івана не очікувала на таку обачність. Невже він пом'якшав із віком? Чи танув, як масло на сковорідці, через вроду графині?

Замість відповіді Лаура фон Гаерсберг вдовольнилася змахом руки, що означав: «Уперед, старий...».

– Коли ви востаннє бачили Юргена?

– Як і всі, у суботу вдень. Ми обідали з гостями в мисливському будинку. Він там тільки з'явився – й одразу зник. Він ненавидів такі заходи.

– Полювання з собаками? – перервала її Івана.

– Ні, світські прийоми перед ним. Я теж не в захваті від цього, але це традиція, яка дозволяє нам підтримувати стосунки з діловими партнерами та важливими особами нашої землі...

Ньеман повів далі:

– А потім від Юргена не було жодних звісток?

– Жодних.

– Ні дзвінка, ні повідомлення?

Лаура фон Гаерсберг коротко, майже непомітно всміхнулася:

– Навіщо ви мене про це запитуете? Відповідь вам відома, хіба ні?

Графиня знала, що їм передали виписку з дзвінками Юргена.

– У цьому й річ. Востаннє він телефонував саме вам.

– Так і є. Близько третьої години дня в суботу.

– Що він вам сказав?

– Нічого особливого. Хотів дізнатися, чи з гостями все добре. Пообіцяв зазирнути до нас на вечерю.

– Вас не стурбувало, що його нема?

Лаура вийняла долоні з-поміж колін і розкрила їх, ніби квітки лотоса.

– Юрген мав звичку зникати... але не більше ніж на добу. До того ж я знала, що він буде на полюванні наступного ранку. Він нізащо не пропустив би його.

Івана помітила, що її власна права нога здригається, видаючи знервованість. Вона вже

давно боролася зі своїм комплексом маленької злидарки з передмістя. Це була глибока, прихована рана, яка з часом загноїлася і викликала більшість її болячок: злість, ненависть, сором...

– Але в неділю вранці він не з'явився, – хльостко, майже по-садистськи кинула вона.

Лаура звела очі до стелі й заговорила наспівним тоном, ніби хотіла зв'язатися з паралельним усесвітом, усесвітом її мрій, її бажань.

– Я гадала, що він об'явиться в лісі. – Вона стишила голос: – Юрген любив сюрпризи...

Ньеман перейняв ініціативу, ніби щоб відігнати цю раптову млість, а головне – не дати Івані стати ще агресивнішою:

– А в особистому плані? Він із кимось зустрічався?

Лаура взяла пачку цигарок і запропонувала гостям. Ньеман відмовився. Івана, здивована як самим жестом, так і тим, що в такій хаті можна курити, погодилась.

Жінки неспішно підпалили цигарки, такі собі раптові спільниці. Івана одразу ж переглянула своє судження: графиня виявилася не такою вже й зверхньою, а вона, Івана... що ж, вона була не порожнім місцем.

Вона сіла на своє місце і кілька секунд насолоджувалася смаком тютюну. Зненацька кімната почала нагадувати вірменську церкву: меблі сяяли, мов ікони, а клуби диму виконувати роль ладану.

– Вам мали розповісти про його... екзотичні смаки, – нарешті сказала Лаура. – Але Юргену відрізали голову не тому, що він ходив у клуби садо-мазо...

– Але він усе одно міг познайомитися там не з тією людиною.

– Ні. Що б там хто не уявляв, це невинне середовище.

Ньеман не став турбуватися про те, щоб погодитись.

– Ви також цим займаєтесь?

– Чим?

– Садо-мазо.

Лаура всміхнулася, цього разу справжньою усмішкою, що виражала щире веселість. Із

кжною хвилиною ця надзвичайна жінка ставала чимдалі ближчою і виявляла свою натуру – не зарозумілу, а навпаки, людяну, теплу, із якоюсь ноткою, що цілковито суперечила її статусу та вихованню. Від цього вона ставала вдвічі чарівнішою... якщо це взагалі було можливо.

– Видно, що ви не місцевий, – відповіла вона.

– Чому?

– Тому що зі мною ніхто не розмовляв так прямо вже... Вже дуже давно.

Ньеман вибачливо вклонився, що нелегко було зробити сидячи.

– Я нетактовний, вибачте.

– Усе гаразд. Ні, я не ходжу до таких клубів. У мене більш... класичні смаки. Брат вважав мене «дрібною міщанкою».

Івана знову заговорила – завдяки курінню вона почувалась комфортніше:

– У Юргена були вороги?

Лаура фон Гаерсберг встала і пройшлася довкола дивана. За її спиною наливався темрявою хвойний ліс.

– Наша сім'я володіє десятима мільярдами доларів. Це викликає заздрість, суперництво і будь-яку можливу агресію...

Ньеман з Іваною презирнулися: вони почувалися йолопами, сидячи на своїх плетених шкіряних табуретах.

Івана також вирішила підвестися і запитала:

– Ви вже отримували погрози?

– Навпаки, усі завжди всміхаються нам на всі тридцять два. Мій батько казав: «Із такими друзями і ворогів не потрібно...»

– Ви почуваетесь в небезпеці?

– А мала б?

Ньеман і собі встав: справжній тобі балет в Опера Гарнье.

– Ні у вас, ні у Юргена немає дітей, – мовив він. – Якби з вами трапилося лихо, хто став би спадкоємцем?

– Наш спадок розділили б між собою інші члени нашої родини, зокрема мої найближчі кузени, Удо і Макс.

Цієї миті Івана вловила Лаурин парфум – простий, природний аромат, щось солодкувате й рослинне, з якоюсь казковою ноткою.

– Чи могли б вони бажати вам смерті? – грубо запитала вона, ніби щоб струсити з себе ці чари.

Лаура коротко зиркнула на неї з-за плеча і всміхнулася через її наївність.

– Ні. Вони майже такі ж багаті, як і ми, а в голові в них самі дівчата й полювання.

– Вони були на цих вихідних?

– Звичайно, але, кажу ж вам, можете про них забути. Вони геть безневинні, хіба якщо вам двадцять п'ять років і у вас гарненька дупця.

Івана відступила – вона передала пас Ньеману, який тепер стояв лицем до графині.

– Ви говорите про полювання... – сказав він серйозним тоном. – Що ви думаєте про те, в якому вигляді убивця залишив тіло Юргена?

Погляд Лаури миттєво змінився. Ні усмішки, ні іронії. Але й жодного смутку. Лише холодна лють, міцніша за айсберг.

– Мерзотна імітація піршу...

– Ви бачите причину для такої імітації?

Лаура обійшла Ньемана і рушила до вікон фасаду. Тепер вона стояла до них спиною.

– Усім відома наша пристрасть до полювання. Ми багато зробили для розвитку цієї діяльності в регіоні. Це могла бути провокація.

Ньеман став біля неї перед скляною стіною. Івана залишилася позаду. Тріо перетворилося на дует.

– Ви самі полюєте з підкраданням? – запитав він.

– У дитинстві ми з братом багато займалися цим. Тепер у мене немає часу на мисливство... на жаль.

– Окрім як в Ельзасі.

– Про це я й кажу: подеколи ми влаштовуємо полювання з собаками у Франції, а також облави на наших німецьких землях, але це радше світські збіговиська. Нічого спільного з тим, що ми пережили з Юргеном підлітками...

Ніби на підтвердження цих слів Івана помітила підставку для рушниць, прикріплену до кам'яної стіни довкола дверей, що вели в якийсь коридор, – врешті-решт, не міг же увесь цей будинок бути збудованим зі скла.

Івана ніколи не розумілася на балістиці, але могла визначити, що це були топові рушниці в своїй категорії. Можливо, навіть безцінні. Приклади з такого кошовного дерева, аж здавалися золотими, дула й рукоятки з тонкими візерунками...

– А Юрген, – не відступав Ньєман, – досі займався піршем?

– Юрген, гадаю, так. Він був дуже потайним у цих питаннях...

– Де ви були в ніч із суботи на неділю?

Ньєман різко змінив тон, без жодної очевидної причини.

– Та... тут.

– Сама?

– Ні. Я повернулася сюди з одним із моїх комерційних директорів.

– Ви хоч знаєте, з яким саме?

Тепер, намагаючись бути жорстким, він впадав у зайві грубощі.

– Старий добрий французький гонор... Ви чудово виконуєте свою роль, майоре. Запитайте його ім'я у ваших ельзаських колег, це перше, що вони перевірили. Я...

– Штефан Грібе, – втрутилася Івана, звертаючись прямо до Ньємана. – Алібі пані графині вже перевіряли.

– Алібі? – перепитала Лаура, схрещуючи руки на грудях. – Вам не здається, що ви

перебираєте?

– Це лише такий вираз, – спробував своєю чергою заспокоїти її Ньєман.

Івана помітила на кришці рояля фотографії в рамках, що виблискували в останніх променях сонця. Вона підійшла й побачила сімейні світлини, які ілюстрували дорослішання двох дітей: хлопчика і дівчинки. Взяла одну з них навмання: двоє підлітків, дванадцяти-чотирнадцяти років, стоять на подвір'ї замку, гідного Волта Діснея.

Лауру легко було впізнати. Рудий повненький хлопчак поруч – це, очевидно, Юрген. Він не був схожий на чоловіка, чиї фото Івана бачила в досьє. Після тридцяти у спадкоємця з'явилися тверді риси обличчя й атлетичне тіло. Нічого спільного з рудим іванцем-киванцем на світлинці.

Цієї миті її вразила одна деталь: обое дітей у пальтах із лодена[15 - Різновид вовняної тканини.], серйозні, ніби папи римські, тримали по величезній мисливській рушниці. Брат із сестрою виростили не зі срібною ложкою, а з мідною кулею в роті.

Чиясь рука взяла рамку і забрала її з поля зору Івани.

– Ми були як двійнята, – сказала Лаура, розглядаючи світлину. – Ми одночасно відчували одне й те саме. Наші стосунки були... органічні.

Графиня – нарешті – виглядала зворушеною.

– А в роботі, – запитала Івана, – ви добре знаходили спільну мову?

Обличчя Лаури напружилось.

– Я ж щойно сказала вам, що ми були одним цілим! – відповіла вона тоном, у якому нарешті вчувалася зневага до цих ідіотських запитань, а на додачу – і до тих, хто їх ставив.

Графиня провела рукою по обличчю.

– Вибачте... Утративши Юргена, я втратила будь-які причини жити...

Цієї миті болючу паузу перервало синювате світіння й гуркіт авто. Лаура одразу ж підійшла до вікна. У дворі шурхотіли гравієм кілька синьо-білих машин із написом «POLIZEI».

– Ваші німецькі колеги, – зауважила Лаура, витираючи сльози. – Певно, ваш приїзд не залишився непоміченим.

Ліс захоплювала ніч. А разом із нею й холод – безжальний холод сільської місцевості з його триклятою вологою, що пробирає до мозку кісток.

Застібаючи куртку, Івана краєм ока зиркнула на Ньемана, який залишався незворушним, ніби нічого й не помічав. Цей альфа-самець із підстриженим під «іжачка» попелястим волоссям й окулярами вчителя молодших класів часів Другої світової крокував просто до свого німецького альтер его, готовий до сутички.

Івана зосередилася на новоприбулих і оцінила картину: припарковані в шаховому порядку BMW, синюваті ксенонові фари, чорні силуети офіцерів ЛКА з блискучими золотими нашивками, радше солдати, аніж звичайні флікі. Непогано...

На чолі батальйону виділявся чоловік. Середнього зросту, з вузькими плечима: у парці з написом «LKA Baden-Württemberg» він виглядав не надто солідно. Трохи полисілий, у круглих окулярах, як у Ньемана, борідка, що надавала йому схожості з професором Турнесолем[16 - Професор Турнесоль – персонаж серії коміксів «Пригоди Тентена»]. Справді, далеко не секс-символ.

Утім, на якусь мить по її спині пробігли мурашки.

Придивившись краще, можна було розгледіти благородний лоб, напружений погляд, енергійне обличчя, відтінене цапиною борідкою, що радше нагадувала мушкетерську. Міцно стоячи на ногах, цей чоловік слугував центром гравітації для всіх інших фліків. Він тут був шефом і, попри скромний вигляд, випромінював справжню міць.

Івана одразу ж зрозуміла дві речі. Їй подобався цей чоловік, але він влаштує флікам такі проблеми, що їм і не снилося.

– Я – обер-комісар поліції Фабіан Кляйнерт, із Регіонального управління кримінальної поліції Баден-Вюртембергу, – представився він, простягаючи Ньеману візитівку. – Це аналог вашого карного розшуку.

Кляйнерт також розмовляв французькою. Таке відчуття, ніби мова Вольтера входила до програми всіх шкіл Баден-Вюртембергу.

Ньеман поклав візитівку до кишені, не глянувши.

– Майор П'єр Ньеман, лейтенант Івана Богданович. Ми належимо до ЦБКЗ, Центрального бюро у справах кривавих злочинів. Воно не має аналогу.

– Тобто? – перепитав Кляйнерт, насуплюючи брови.

– ЦБКЗ створили лише недавно, ми допомагаємо силам поліції чи жандармерії у складних справах.

– Нам не потрібна допомога.

– Наш досвід може допомогти пролити світло на смерть Юргена фон Гаерсберга.

– Який досвід?

Івана боялася якоїсь дошкульної ремарки від свого шефа, але Ньеман усміхався – він, схоже, був схильний зберігати спокій, а в таких випадках краще б він просто добряче побуркотів.

– Досвід у карному розшуку, – незворушно відповів він. – У Парижі людей більше, ніж в інших містах Франції. Тобто більше психів, а від того – більше звихнутих убивць. Упродовж тридцяти років я щоденно працював із такими чуваками.

Німецький флік, завагавшись, похитав головою.

– Прокурор Кольмара вже пояснив мені це все.

Потім він нібито пригадав головну причину свого роздратування:

– І коли ви розраховували попередити нас про свій приїзд?

– Ми ще як слід і не приїхали.

– Ви вже допитали Філіппа Шюллера, а тепер розмовляєте з графинєю Лаурою фон Гаерсберг...

– Новини швидко ширяться.

Кляйнерт кинув короткий погляд на Івану й повернувся до Ньемана.

– Ви тут на моїй території. Наші начальники порозумілися завдяки чортзна-якій європейській угоді, але всі працюватимуть під моїм керівництвом.

– У жодному разі. Ми підпадаємо під...

Кляйнерт зупинив його жестом, зненацька давши волю якійсь утомі:

– Хай там як, а ви запізнилися. Ми знайшли вбивцю.

– Що? – здивувалася Івана. – Ніхто нам нічого не сказав!

– Ваші ельзаські колеги ще не в курсі.

– І хто це?

– Томас Краусс, активіст, що виступає проти полювання.

– Француз?

– Німець. Його затримали, зараз він в Оффенбурзі. Сьогодні вранці зізнався.

Івані вже траплялося це ім'я: один із найімовірніших підозрюваних у категорії «політичний теракт».

– Можна його допитати? – поцікавився Ньеман.

– Завтра. Сьогодні ввечері його перевезуть до управління кримінальної поліції у Фрайбурзі. Допитаємо його разом, перш ніж вирішувати всі формальні питання, пов'язані з екстрадицією.

– Він назвав мотив? – запитала Івана.

– Він сказав, що вбивство Юргена фон Гаерсберга – акт гуманізму і що якби його не зловили, він би помочився на Юргенову могилу. Такий мотив вам підходить?

Ньеман кинув оком на Івану. Його посмішка ніби промовляла: «Бачиш, дорогенька, для хорошого початку розслідування завжди потрібен фальшивий злочинець». Вона погоджувалась: хоч вона й сама згадувала таку можливість, Юргену точно відрізали голову не тому, що він любив полювати. Краусс, схоже, був лише фанатиком, який захотів погратися в мученика.

– Але я розраховую, що ви поки не казатимете цього графині, – урочистим тоном продовжив Кляйнерт. – Не варто повідомляти їй новину, поки ми не будемо впевнені... Їй зателефонує прокурор.

Фліки погодились. Німець хотів захистити графиню – причому не лише тому, що вона володіла десятима мільярдами.

Завдяки цій деталі Кляйнерт виглядав людянішим, але він поквапився додати:

– Завтра чекаю від вас детальної розшифровки ваших допитів.

Ньеман просто-таки зблід: йому ставало погано від самої лише згадки про рапорти. Погоджуючись на цю роботу, Івана знала, що марудитися з писаниною доведеться їй.

– Ми передамо вам усе, коли повернемося до Франції і...

– Ні. Будь-який допит, проведений на німецькій землі, має бути затверджений моєю службою впродовж доби. Таке правило.

Кляйнерт махнув одному зі своїх хлопців, який підійшов із папкою під пахвою. Пройшовши через кілька рук, підшивка врешті-решт опинилась у Ньемана.

– Ми склали резюме нашого розслідування і переклали його. Ми також надіслали його вашим колегам із Кольмара.

Ньеман стояв ні пари з вуст.

– Дякую, комісаре, – відчула себе зобов'язаною сказати Івана.

– Ви вже знаєте, де ночуете сьогодні? – запитав той у Ньемана, ніби й не почувши її.

– Щось вигадано.

Поліцей розвернувся, не прощаючись, і попрямував до машини. Перед ним одразу ж відчинили дверцята. Справжній маленький ескадрон у німецькому дусі, злагоджений, ніби військовий марш.

Сідаючи до BMW, Кляйнер повернув голову в бік Івани – майже машинально, рефлексивно. Тоді він зник, як камінець, кинутий у колодязь.

– А він поклав на тебе око, – реготнув Ньеман.

– Та він на мене не глянув ні разу.

– Тоді той його погляд – це зізнання.

Івана відчула, як червоніє. Вона чимало працювала над цим, але марно: від найменшого компліменту вона починала пекти раків.

– І як вам перший контакт із нашими силами охорони правопорядку?

Вони обернулися. Перед ними стояла Лаура з зав'язаним на плечах кашеміровим светром. За її спиною вже ввімкнулося освітлення Складної вілли: космічний корабель, готовий

відірватися від землі.

Івана знову подивилися на графиню: ця, мабуть, нечасто шаріється...

– Вони не дуже гнучкі у спілкуванні, – відповів Ньеман крізь зуби.

– Тут це норма. Знаєте, чому в 1933 році пожежники дали Рейхстагу згоріти?

– Ні.

– Тому що там стояли таблички: «По газонах не ходити».

– Дуже смішно, – невпевнено сказав флік.

– Це німецький гумор. Я приготувала вам кімнати.

На обличчях обох фліків відобразився подив.

– Це наша сімейна традиція – гостинність. Я навіть запросила на вечерю кузенів. Зможете допитати їх прямо на місці.

Лаура повернулася до свого великого будинку, а Ньеман з Іваною мовчки запитували себе: гостинність чи засідка?

10

Івана в житті не бачила такої просторої спальні. Вона займала, мабуть, добрих п'ятдесят квадратних метрів, і дві її стіни були повністю скляні. Флікіня підійшла до вікон, щоб поглянути на парк, який розіслався під ногами, – спальні розташовувалися на другому поверсі. Вона відгорнула довгі білі штори, і її охопило враження, ніби простір розливається в порожнечі прозорим водоспадом.

Вона запнула штори назад, а тоді обернулася. Кімната була не просто велика, вона була прекрасна. Обшиті панелями стіни нагадували гірське шале. Маленькі низькі скрині на ніжках, із тикового дерева, медового кольору без жодних візерунків, радували око своєю вкрай простою формою. У кімнаті плинув запах Різдва і спокійних снів.

Перше, що спало їй на думку, – скинути взуття і пройтися босоніж широкими дошками паркету. Вона аж очі заплющила від насолоди цим ніжним дотиком. Івана смакувала багатство якісних матеріалів, блаженні відчуття, що дарує розкіш.

Вона струснула з себе це швидкоплинне сп'яніння й розстігнула рюкзак, міркуючи, чи

немає тут конфлікту інтересів: чи можна, ведучи розслідування, ночувати у свідка? Чи не намагалася графиня так чи інакше їх задобрити?

Задзвонив телефон. Івана кинула оком на екран і зрозуміла, що на неї чекає.

– Алло?

Відповіді немає.

– Алло?

Мовчання.

Вона знову поглянула на фото, що висвітилося під час дзвінка, на цього молодика, якого обожнювала, натхненника її кошмарів та привида, що населяв її думки. Дівчина поклати слухавку, не намагаючись витягти з нього ані звуку.

Урешті-решт, вона заслуговувала на цю мовчанку. На ці згубні дзвінки, що отруювали всі її дні і ночі.

Вона впала горілиць поперек ліжка, склавши руки на грудях хрестом. Якого біса вони тут робили? Івана знову заплющила очі й задумалась, як робила щомиті свого життя, чи правильним шляхом вона йде. Вона завжди рухалася в одному напрямку – якомога далі від свого минулого: з усіх ніг тікала від чорної діри, що виплюнула її в цей світ, ніби сливову кісточку.

Івана мала змішане походження, ніби гібридний автомобіль. Батько-хорват, мати-француженка, народження в Ля-Гранд-Борн у Гріньї, що в Ессонні[17 - Муніципалітет неподалік від Парижа.], містечку соціального житла, що стало зоною беззаконня.

Але у справжній небезпеці маленька Івана була у себе вдома.

Її батько часто повторював нібито хорватське прислів'я, яке він, мабуть, сам і вигадав: «Краще зламатися, ніж зігнутись!» Івана не знала, чи він хоч раз у житті гнувся чи ламався, але завжди бачила його п'яним і неспроможним рівно триматися на ногах. Мати була ненабагато краща. Її спогади про батьків були хисткі, як і їхня хода: вони гавкалися одне з одним, дуєтом заливали за комір, а в кінці наминали одне одному боки, залишаючи Івані самій розбиратися зі своїм життям.

У шість років вона вже могла самотійно харчуватися, вдягатися й ходити до школи. Не «Будиночок у луках»[18 - Ідеться про серію автобіографічних книг Лори Інгалс Вайлдер «Будиночок у луках».], але не їй першій доводилося виживати з такими батьками – чи, радше, без батьків. У 1991-му її батько оголосив, що хоче повернутися на батьківщину:

«Хорватія незалежна!» Рідна країна мала дати йому другий шанс. Йому було важко дивитися новини, бо референдум про незалежність спровокував військовий конфлікт, що тривав п'ять років. У Вуковарі на них чекали самі лише артилерійські снаряди та снайпери на бойових позиціях.

Вони поїхали машиною, фіатом «панда», Івана досі це пам'ятала. Вона з дитячою наївністю раділа цій поїздки – неочікувані канікули. Але дорогою щось сталося. Коли вони, перетнувши кордон (у батька залишився югославський паспорт), їхали прямо на схід, тато, уже готовий, чогось розізлився, ударив її матір і втратив керування машиною.

Коли Івана опритомніла, автівка лежала двома колесами в канаві, а в салоні було порожньо. Певно, дівчинка вилізла через дверцята, що виходили на узбіччя, і побачила справжнє жахіття: батько, стоячи по щиколотку в багнюці, добивав матір домкратом.

Івана побігла дорогою, тікаючи від свого татуса, який вирішив покінчити і зі своєю маленькою любов'ю[19 - Ljubav (хорв.) – любов.]. Убивця майже наздогнав дочку, коли її рятувала війна. Він потрапив під обстріл літаків ЮНА[20 - Югославська народна армія – основна частина збройних сил колишньої Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, яка на початку 1990-х років стала знаряддям великосербської політики президента Сербії Слободана Мілошевича.], і його розірвало надвое тієї миті, коли він замахувався, щоб розтовкти їй голову. Івана застигла, оглушена пострілами, засліплена палаючим асфальтом і чорною землею Хорватії, що вибухала гейзерами обабіч дороги.

Те, що було далі, нічого не означало. Сині берети, репатріація за станом здоров'я, госпіталізація. Вона ще рік не могла заговорити. Поступово до неї повернувся голос і майже нормальне дитинство. Інтернати, прийомні сім'ї, школи – Івана пережила це все відсторонено, зосереджена виключно на своєму потязі до смерті та деструкції. Анорексія, самокалічення, спроби суїциду – вона пройшлася всім списком. Що з глибшого дна походиш, то важче вирватися нагору, але вона обрала іншу стратегію: закопувалася все глибше, забуваючись у наркоті та агресії...

А тоді її рятував янгол.

Її янгол мав кумедний вигляд: сорок із гаком років, стрижка «іжачком», маленькі професорські окуляри – він був схожий на викладача військової академії.

Їхні шляхи перетиналися тричі.

Уперше це сталося вночі, на парковці в Ольне-су-Буа[21 - Містечко неподалік від Парижа.], коли вона вистрілювала всю обойму у свого дилера – їй тоді було п'ятнадцять. Удруге – вдень, коли вона отримала диплом школи офіцерів поліції Канн-Еклюза. Зустрівши свого ментора на території вишу одразу після того, як обрала направлення, вона надягла йому на голову свій фліківський кашкет і сфотографувалася поруч із ним. Найцінніше селфі в її

телефоні. Утретє це було під дощем, він чекав на неї на виході з комісаріату Версалью, де вона скіла вже три роки.

– Не хочеш працювати зі мною?

За чашкою кави Ньєман розповів їй про цю неймовірну затію: національна бригада, яка працюватиме по всій країні й допомагатиме флікам та жандармам, що стикнулися з особливо кривавими злочинами. Івана обачно втрималася від запитання, що він мав на увазі під «особливо кривавими». Вона чула про гернонську справу. Ньєман загинув у ній – ну, чи майже. Інший флік, молодий араб, вийшов живим-здоровим, але відмовився пояснювати, що за прокляття нависало над цим альпійським університетським містечком. Одним словом, у незвичайних злочинах Ньєман тямив більше за будь-кого іншого.

Івана не вагалася ні секунди. Після Канн-Еклюза її направили працювати в Луї-Блан, один із найзайнятіших комісаріатів Парижа. Усе, що вона там отримала, – це ненапружене патрулювання та смертельно нудна писанина. Тоді її перевели у Версаль – «з огляду на відмінну службу». Її підвищили до лейтенанта, і вона перетворилася на справжню маленьку чиновницю. Ще трохи – і вона зняла б студію на авеню Де Парі[22 - Одна з трьох авеню, що розходяться від Версальського палацу.]. Їй залишилося б тільки вигулювати собачку після чергової серії на «Нетфлікс» і пити ранкову каву з виглядом на палац...

Івана встала з ліжка й провела долонями по обличчю. Безапеляційний вирок: так, вона рухалася в правильному напрямку. Ньєман знову врятував її, давши їй можливість арештовувати справжніх паскуд. Вони занурюватимуться в абсолютну чорноту, знаходитимуть цих убивць і чинитимуть правосуддя.

У глибині душі ця руда завжди вважала, що до такої незвичайної роботи – вистежувати головорізів, проникати у їхній мозок і змушувати їх поплатитися – її підштовхнули власні нещастя. Не треба бути Фройдом, аби зрозуміти: із кожним злочинцем вона арештовувала свого батька. Кожен бореться зі своїми демонами, як може.

Івана вирішила сходити в душ. Ще одне диво. Ванна кімната була обкладена кахлями, стилізованими під білу цегляну стіну, але меблі та ніжки сантехніки були зроблені з чорного тикового дерева, що створювало глибокий контраст зі стерильною білизною стін.

Вона на мить задивилася на кубічні ручки крана: Івана ніколи не бувала в такому місці, де кожна деталь була настільки продумана, прописана, відшліфована. В усьому вгадувалася душа – душа художника, який підніс повсякденне життя до рівня твору мистецтва.

У неї в очах забриніли сльози, і щоб покінчити із цими сентиментами, вона пірнула під струмені води, викрутивши температуру на максимум. Вона завжди приймала душ по-японськи: 42 градуси або нічого, – і виходила тільки коли ставала рожевою, як молочне порося на рожні.

За кілька хвилин кімната перетворилася на суцільний хамам, усіяний крапельками, а дзеркала запітніли. Івана провела рукою по склу і глянула на своє відображення над раковиною.

Її миттю охопила паніка.

Що ж їй нап'ясти, аби не виглядати абсолютно сміховинною поруч із графінею?

11

Одягнувши трусики і ліфчик, Івана помітила, що, по-перше, вона взяла лише одну маленьку чорну сукню, «про всяк», а по-друге, до вечері о дев'ятій годині було ще довго.

Вона натягнула светр і спортивки, а тоді занурилася в досье Кляйнерта. У загальних рисах справа була їй відома, тож дівчина зосередилася на зібраній в одній із папок інформації, що стосувалася Юргена фон Гаерсберга за його життя.

Юрген народився 1984 року й отримав ідеальну освіту німецького аристократа: швейцарська школа-інтернат поблизу Базеля, Констанцький університет, один із провідних німецьких вишів у спеціальності «політика та держуправління», і паризька Школа вищих студій у комерції. Урешті-решт, він опинився в Інституті вищих студій у комерції (бізнес-школі при Наваррському університеті), одному зі, схоже, найвідоміших закладів у цій галузі.

Здавалося, Юрген не поспішав активно братися до справ, але передчасна смерть батька в 2014 році змусила його взяти в свої руки керівництво групою VG разом із сестрою, яку, схоже, більше цікавила французька література та давньогрецька філософія.

Івана вже читала кілька статей про успіх брата й сестри на чолі компанії, але її зацікавили деякі детальніші уривки з досье, перекладені французькою: стиль керування двох Гаерсбергів був досить суворий, при тому, що їхній батько Фердинанд теж не надто чуйно ставився до персоналу. Двое спадкоємців за кілька років устигли зажити незчисленних ворогів як усередині компанії, так і поза її межами. Але, як казав Ньєман, важко уявити, щоб за таким дикунським убивством стояв якийсь звільнений працівник чи начальник фірми-конкурента.

Вона перейшла до історії сім'ї. Ще одна папка. Усередині – дбайливо підготовлена Кляйнертом стаття з журналу «Пуан де вю», що в подробицях оповідала сагу династії.

Рід Гаерсбергів вів своє походження від Каролінгів, сягаючи корінням тієї доби, коли германські племена завершили формування королівства Франції. Івана пробіглася

століттями, переходячи від Середньовіччя до Відродження, від Тридцятилітньої війни до епохи Просвітництва: всюди були Гаерсберги. На початку XIX століття вони навіть зіграли важливу роль у становленні великого герцогства Баден, яке пізніше ввійшло до складу землі Баден-Вюртемберг.

Івана не стала затримуватися на видатних предках, а натомість вирішила зосередитися на Юргеновому батькові, Фердинанді, чий життєвий шлях згадували в кількох статтях, – це виявилось непросто, адже статті були німецькою, але врешті-решт, за допомогою онлайн-словника, їй це вдалося.

Фердинанд фон Гаерсберг народився після війни і пішов слідами свого батька, великого підприємця, який посприяв промислового розвитку Західної Німеччини в 60-х роках. Фердинанд перейняв естафету у вісімдесяти, і під його егідою група VG процвітала завдяки безжальному керівництву заводами та примноженню патентів на електроніку, які перетворили VG на обов'язкового партнера більшості виробників автомобілів, зокрема й для марки «Порше», окраси Баден-Вюртембергу.

Фердинанд не турбувався про свій публічний імідж. Це був стриманий, навіть потайний чоловік, німець старого зразка: холодний, строгий, суворий, він сміявся, обпікаючись, і завжди носив рукавички. Він помер від інсульту в 2014 році, у 68 років, через два роки після того, як відійшла його дружина.

Про пані – ні слова. Або майже: через кілька років після її смерті один швейцарський журнал розщедрився на великий матеріал на її честь. Сабіна, у дівочтві де Верле, народилася в знатній сім'ї Швабії (регіон, що сусідить із колишнім великим герцогством Баден), здобула освіту адвоката, але ні дня не працювала за спеціальністю, а в 24 роки вийшла заміж за Фердинанда. У неї було лише одне захоплення: кінний спорт. Довкола цього оберталось все її життя. Сабіна була спортивною, рухливою жінкою, що аж пашила здоров'ям, і керувала стайнями, у яких тримала до п'ятдесяти коней.

З усім цим у неї практично не залишалось часу виховувати дітей чи займатися чоловіком – який і сам, власне, був дуже зайнятий своєю роботою. А тим більше – турбуватися всіма тими, хто крутився біля її ніг. Народившись на самому вершечку соціальної драбини, вона не цікавилася нижчими щаблями, а особливо людьми, змушеними заробляти собі на хліб, «тими нещасними».

Так усе виглядало збоку. Насправді ж Сабіна страждала на психічні розлади, які сім'я дбайливо приховувала. У 2012 році вона поїхала до Мангеттена на аукціон сучасного мистецтва. Зупинилася в готелі «Сент-Реджис», що на П'ятій авеню, й обрала номер на дванадцятому поверсі. Зайшла до кожної кімнати, попросила відчинити вікна в головній вітальні, подякувала коридорному. А опинившись на самоті, стрибнула з підвіконня.

Яким було дитинство Юргена й Лаури з такими батьками? «Двійнята», як вона сказала.

Івана могла собі уявити, як вони трималися одне одного в цьому великому емоційному вакуумі. Вічно відсутні батьки, байдужі виховательки, люксові розваги – і спільна пристрасть: полювання. Двоє дітлахів вирости дипломованими героями глянцевого журналу і водночас снайперами з крижаним, як механізм затвора, серцем.

У досє було чимало фото дорослого Юргена. З роками він став справжнім атлетом неабиякої вроди, з блідою шкірою й рудим волоссям. Але його обличчя виражало якусь ледь помітну млість, байдужість, щось неоднозначне, що, мабуть, причаровувало жінок. Очевидно, він зумів перетворити свою особливість – руде волосся – на козир, чого Івані ніколи не вдавалося.

Вона проглянула й інші фото: Юрген на своїй яхті в Сен-Тропе, у золотистому смокінгу на Ібісі... Юний спадкоємець умів отримувати насолоду від життя. Вродливий чоловік благородного походження, казково багатий, керівник технологічної імперії, якому допомагає молодша сестричка, він не цурався й радостей клубного життя та розкошів. Справжній герой нашого часу. У вільний від заробляння мільярдів та зваблення топ-моделей час він заглиблювався в ліси, щоб пустити кров.

Усе це, знову-таки, була лише видимість. Юрген мав усе для щастя, але по-справжньому любив бути нещасним. Він приваблював до себе любов і світло, але збуджували його пільма і страждання. Кляйнерт із його помічниками вже допитали директорів надзвичайно приватних клубів у Штутгарті, до яких він навідувався, а також його «господинь», у вузькому сенсі цього слова, які над ним домінували. У цьому питанні все було недвозначно: Юрген любив, що називається, «підкорятися». Йому подобалися батог, опіки й чимало інших катувань (у звіті про розтин згадували численні шрами). Він також любив, коли його ображають, принижують, поневолюють.

Великий бос мав рабську душу.

Хай що про це думає Ньєман, Юрген загравав із небезпекою і міг дуже просто натрапити на «домінатора» з розвиненою уявою. Але алібі всіх любителів таких розваг перевірили. Можна було закрити цю справу і повернутися до «ванільного світу», як казали прихильники садо-мазо про звичайний секс.

Остання папка, багатуша добірка цитат із преси стосовно самого вбивства – сотні статей, блогів, твітів, німецькою, французькою, англійською... – була найменш цікава. В авторів цих потоків слів, гіпотез, теорій була лише одна спільна риса: вони нічого не знали і патякали дурниці.

Задзвонив їй мобільний. Це був не виклик, а будильник. Вона поставила його на 20: 45, щоб устигнути натягнути зім'яту сукню і вкрити обличчя шаром макіяжу. Івана заскочила до ванної, зробила все можливе, щоб гідно витримати конкуренцію з графінею, а тоді повернулася до кімнати вимкнути ноутбук і покласти світлин та папери.

Поки що, подумала вона, розслідування перебуває на стадії класичного «Cluedo»[23 - Настільна гра детективного жанру.]: мисливський будинок, високоповажні гості, ні мобільних, ні автівок (іще одна особливість цього полювання: всі паркуються на в'їзді до володінь Гаерсбергів, тобто більш ніж за десять кілометрів до зони полювання), і серед цього бомонду, можливо, – убивця.

Ну ж бо, дівчинко, сказала Івана сама собі, пригладжуючи сукню долонями, тільки не дай себе вразити. Вона відчинила двері, намагаючись не думати про те, що вечерятиме з трьома спадкоємцями одного з найбільших статків у Європі.

12

Ньєман легко міг би уявити себе в старому телесеріалі.

Після неоднозначного прийому графині та незрозумілого запрошення на ночівлю тепер вони сиділи біля каміна й пили аперитив, ніби в якомусь романі Агати Крісті.

У келихах пінилося шампанське, і Ньєман з Іваною, більш-менш ошатні, сиділи прямі, як свічки. Івана вдягла зібгану сукню, що могла зійти за вечірне вбрання. Принаймні на її колготках не було дірок, що вже непогано. Ньєман же обрав піджак і краватку, однак не відмовився від свого 45-го в кобурі. Його одяг виглядав набагато доречніше, ніж Іванина сукня, але в нього була пом'ята пика – він скористався цими двома вільними годинами і подрімав. От і маеш: Ньєман, грізний начальник із карного розшуку, жорсткий і непередбачуваний, став старим п'ятдесятивосьмирічним фліком, який засинає за будь-якої нагоди і ледве може нахилитися, щоб зав'язати шнурки.

Тепер він, душачись у піджаку та краватці й тримаючи свій келих у долоні, ніби живу пташечку, верз усілякі банальності на кшталт:

– Ви чудово говорите французькою. Де ви цього навчилися?

– Ви мали б прочитати мою біографію, майоре, – відповіла графиня. – Я навчалася, зокрема, в Сорбонні, у Парижі.

– Я радше уявляв вас у якійсь видатній вищій школі[24 - У Франції університети є осередком академічної освіти, а бізнес-спеціальності здобувають у так званих вищих школах.].

– На мій погляд, Сорбонна – це найвидатніша школа з усіх. Я вивчала там філософію і французьку літературу.

Він кивнув, відчуваючи, як комірець сорочки дряпає йому горло.

– Я мав на увазі... вищу школу комерції.

– Торгівлі не вчать, – сказала вона з посмішкою, гострішою за його «іжачка». – У всіх Гаерсбергів це в крові, від природи.

– Ви вже повернулися до роботи?

– Я й не припиняла працювати.

Щодо зовнішнього вигляду графиня всіх могла покласти на лопатки. Чорна сукня, що облягала її фігуру, ніби комбінезон зентай, відкривала сяйливо-білу спину і плечі, поцятковані родимками.

Ньеману захотілося підняти келих за знать та її вміння замилувати око. У Лаури фон Гаерсберг щойно вбили брата, а вона могла грати роль хазяйки, вдягаючись, як Малефісента, і тримаючи рівновагу на дванадцятисантиметрових підборах.

Він пошукав поглядом Івану, яка відійшла від товариства і розглядала меблі в кімнаті, щоб чимось себе зайняти. Вона нагадувала податкову інспекторку, що оцінює майно багатій платниці.

– Кляйнерт повідомив вам новину? – кинула Лаура веселим тоном. – Вбивцю мого брата затримали.

– Хто вам сказав?

– «Жоден листок не впаде тут без мого відома».

– Вас не бентежить, що ця цитата належить Піночету?

– Це щоб відповідати вашим уявленням.

– Яким уявленням?

– Ви, мабуть, вважаєте, що всі багаті – покидьки, а всі німці – фашики. Ось чому ви не можете опиратися моїм чарам.

Ньеман розреготався, цілком щиро.

– Ви вірите в те, що це Томас Краусс?

– Анітрохи. Це старий ворог нашої родини, але я не можу уявити, щоб він когось убив.

– А проте він зізнався.

– Зізнання нічого не значать.

– Так і є. Але навіщо йому брати провину на себе?

– Заради провокації, зі схильності до мучеництва. Краусс має лише одну причину жити: ненависть до мисливців. На жаль, він так нічого і не зрозумів.

Ньєман мимоволі опустив погляд на плечі графині: чистота і блиск її шкіри були майже неприйнятні. Вона навіювала суперечливі відчуття, щось між мармуром і пергаментом, міцністю і прозорістю.

Він підвів очі, щоб звільнитися від цього зачарування, але натрапив на сітку синюватих вен, що ледь помітно вимальовувалися під її ключицями – вони плинули (він сердився на себе за такі стереотипні порівняння), ніби водорості під замерзлою поверхнею річки.

– У якому сенсі він нічого не зрозумів? – перепитав Ньєман, намагаючись зосередитись.

– Він думає, що захищає природу, але природу захищає мисливство, яке регулює популяцію тварин. Природа живиться від смерті. Це сліпа машина, де немає місця сентиментам.

Ньєман напам'ять знав ці аргументи.

– Погоджуюся, але є й інші способи.

Графиня по-дружньому підморгнула йому.

– Як у коханні.

Він не зрозумів, як сприймати цю репліку. З інших вуст, в іншому контексті це була б справжня провокація серцеїдки, але цього вечора?..

Раптом Лаура щось помітила. Він простежив за її поглядом і побачив Івану, яка, не виходячи зі своєї ролі податківці, зблизька розглядала підставку з рушницями, на яку Ньєман уже звертав увагу за кілька годин до того.

– Ви цікавитеся вогнепальною зброєю? – запитала Лаура, підходячи до неї.

– Анітрохи.

Івана жодним чином не намагалася бути люб'язною чи хоча б удавати якусь повагу. Слов'янка ненавиділа стволи, і Ньеман знав причину.

Натомість він захоплювався зброєю – усіх часів, усіх видів. На його думку, вона була пов'язана з дуже незвичайним утіленням творчої діяльності людини. А якщо ця діяльність in fine[25 - Урешті-решт (лат.).]призводила до смерті, що ж, якимось незбагненим чином це навіть додавало зброї краси.

– Можна? – запитав він, простягаючи руку до оснащеного прицілом карабіна з ковзним затвором.

– Прошу, – видихнула графиня, відступаючи.

Ньеман узяв рушницю і зважив її в руці під допитливим поглядом Лаури. Між ними миттю виникло якесь мовчазне співництво. Івана з гидливим виглядом повернулася до свого обліку.

Флік милувався візерунками, вирізаними на сталевих елементах рукоятки та затвора: дубове листя, сцени полювання... Йому вартувало значних зусиль утриматись від того, щоб не закинути рушницю на плече й не подивитися на ліс за панорамним вікном крізь приціл.

– Я не бачу марки.

– Кожна наша рушниця – це унікальна річ, яку розробили й виготовили у Ферлаху.

У цьому австрійському місті працювало декілька зброярів з-поміж найкращих у світі. Не в змозі терпіти, Ньеман змахнув карабіном, приклав його до плеча й припав оком до вічка прицілу.

– На яку відстань ви його налаштували?

– Сто метрів.

– Як для піршу.

Він уже стояв, опустивши зброю. Лаура не зводила з нього важкого погляду.

– Не намагайтеся підловити мене, Ньемане. Я ж казала, що більше не практикую цей вид полювання. Я вже давно не користувалася цією рушницею.

Ньеман обачно поклав її на місце.

– То яка ваша улюблена?

Вона схопила з підставки іншу гвинтівку, так легко піднявши її, ніби та важила кількесот грамів.

– Оця – для облави.

Така сама неперевершена, але з ледь помітними слідами, які свідчили, що цією рушницею і справді часто користуються.

– Ця одностволка?

– Мій батько казав: «Якщо однієї кулі не вистачило, значить, ви мертвий. А якщо ви досі живий, значить, ваше життя нічого не варте».

– Схоже, він був милим чоловіком.

Графиня простягнула йому гвинтівку.

– Дуже.

Він погрався затвором і здивувався, як нечутно працює механізм. Ще одне диво майстерності.

– Який калібр?

– 270 «вінчестер».

– Які патрони?

– Я сама виготовляю їх у своїй майстерні.

Ньеман підвів погляд.

– Кулі з м'яким вістрям, – повела вона далі. – Я вставляю свинець спереду, власноруч відливши сплав для мідного покриття, залежно від дичини, на яку збираюся полювати. Ви не гірше за мене знаєте, що все залежить від рівняння «швидкість-відстань-матеріал-опір»...

Ньеманові були дуже добре знайомі ці проблеми: свинцевий кінчик деформується при ударі й розплющується в «грибочок», передаючи енергію в тканини й викликаючи смерть. Але спершу куля має проникнути в плоть, а отже, її має вкривати шар міді, який пізніше

розплавиться.

– Рідко можна поговорити про це з жінкою.

– Жінки тепер інакші, – сказала графиня, вдаючи зажурений вигляд.

Вона забрала в нього рушницю й обережно поклала на місце.

– Усе сходить нанівець, – додала вона, – навіть невігластво.

– А оця? – запитав Ньєман, киваючи на верхню рушницю, антрацитовий карабін, у якого приціл, здавалося, був відлитий із того самого матеріалу – виглядало так, ніби всю гвинтівку вирізьбили з суцільного шматка чорного мармуру.

– Цієї, – сказала вона, відступаючи на крок назад, – ніхто не торкається. Це була рушниця мого батька. Він був славетним стрільцем, який міг за двісті метрів влучити в око оленю.

Ньєман кивнув головою на знак захвату, хоча сам умів набагато краще. Однак не час було хизуватися.

Знадвору долинув шурхіт шин по гравію.

– Приїхали мої кузени, – сказала Лаура, повертаючи голову. – Час сідати за стіл, правду кажучи.

Гра слів була навмисною[26 - У французькій мові «сідати за стіл» означає ще й «викладати правду».] – і графиня достатньо добре говорила французькою, щоб розумно її сформулювати. Вона ще раз пустотливо йому підморгнула.

Ньєман спостерігав, як вона пішла величезною кімнатою до дверей. Він так і не міг зрозуміти, як тримати себе з цією жінкою.

Вона мала б валятися у себе в спальні, накачавшись антидепресантами, а натомість походжала тут у вечірній сукні, клацаючи затворами рушниць, жартувала з ним, першокласно грала роль господині.

Він відчував, що це її запрошення було обманкою. Вона вдавала, ніби приймає їх, знайомить із сім'єю, з родинними традиціями, але Ньєман був переконаний, що все якраз навпаки: вона приховувала від них найголовніше.

Тут йому стиснуло шлунок від іншої думки. Така жінка не стала б сподіватися, що фліки знайдуть убивцю її брата. Вона збиралася самотійно вирахувати його й поквитатися.

Так, вона не просто запросила їх на ночівлю, вона хотіла їх приспати.

Тому що перегони розпочались. Перший, хто знайде вбивцю Юргена, всадить йому кулю в серце.

Правильну кулю.

Як у пірші.

13

Макс фон Гаерсберг був чоловіком тридцяти з гаком років, мав вузьке обличчя й відстовбурчені вуха. Над упалими щоками виділялися темні очі, а замість рота кістляве лице перетинала вузька риска. Блідість шкіри ще більше підкреслювало чорне волосся, таке напomadжене, аж ніби намальоване на черепі.

Удо був молодший – років двадцять п'ять – і набагато вродливіший. Ідеально укладена шевелюра, високе чоло над котячим писком. Мабуть, у цього хлопця закохувалися всі без винятку. Ньеман відчув, як його кольнула заздрість, і взявся вишукувати недоліки в його зовнішності: занадто м'які губи, можливо, нервовий сміх, що відкривав ясна, і якийсь застиглий лукавий вираз обличчя, що робив його схожим на торчка з ломкою.

Ось уже пів години він слухав, як вони розмовляють, звичайно ж, французькою, і з того можна було зробити висновок, що ці двоє спадкоємців анітрохи не схожі на графиню: вироджені, ні на що не придатні нащадки аристократів, неспроможні існувати самостійно, які користуються своїм походженням. Якщо графиня вражала його своєю запеклістю, двоє її кузенів здавалися анемічними, виснаженими й не здатними ні на що інше, окрім як згадувати своїх видатних предків.

Здивували Ньемана не співтрапезники, а кімната, де подали вечерю: жодних скляних стін чи модерного дизайну. Вони сиділи в невеличкому приміщенні, оббитому червоним оксамитом, прикрашеному кількома десятками тваринячих голів – славнозвісних «масакр». Вогнище в каміні потріскувало, ніби невблаганні щелепи, а дзенькіт виделок нагадував брязкання кайданів на дні найжахливішої тюрми. Оце так атмосфера...

Але при світлі свічок, розставлених на столі, Ньеман тішився, радий опинитися «прямо в гніздечку», якнайближче до цієї сім'ї мільярдерів, із якою сталося страшне лихо. Тепер він остаточно переконався, що мотив убивства лежав тут, поміж цих спадкоємців, у їхньому минулому або ж у сліпій зоні їхнього сьогодення.

Розмова почалася похмуро – полум'яним панегіриком Юргену, виголошеним французькою з німецьким акцентом, – і далі оберталася навколо того ж. Тепер, коли вечеря йшла

повним ходом і починав діяти тролінгер, червоне вино рубінового кольору, тон піднімався, а настрої розпалювались.

– Коли того, хто це зробив, знайдуть, – сказав Удо, – ми про нього подбаємо.

Ньеман удав, що не зрозумів:

– Тобто?

Удо осушив свій келих, а тоді щедро налив усім.

– Ви думаєте, що ми допустимо, аби напад на нашу родину зійшов тій паскуді з рук?

– У мене таке враження, що вас трохи занесло, Удо. Уже чимало століть правосуддям займаються суди. Особиста вендета карається законом.

Удо гиготнув. Він кидав крізь чорні пасма, що спадали йому на очі, погляд, який мав би здаватися пронизливим, але свідчив лише про одне: поріг неадекватності в цього чувачка давно позаду.

– Час плине, але земля залишається на місці, – промовив він так, ніби щойно виголосив афоризм століття. – Тут ми у себе вдома. Полюємо на тварин, можемо полювати й на людей...

Лаура поклала руку братові на плече.

– Удо жартує, майоре. Ніхто тут не вважає себе вищим від закону. Візьміть-но ще півня. Він запечений у вашому вині. Тобто у французькому.

Ньеман повільно кивнув. Вечеря була смачнюща. Соковиті ковбаски, тушкований півень, на гарнір – шпецле[27 - Німецький різновид невеличких макаронів круглої форми.] під соусом із мюнстера[28 - Сорт сиру.]. Взагалі-то не дуже легка їжа. А проте наїдки танули в роті, ніби хмаринки, оточені червонуватим світінням і солодкуватим димком.

Флік послухався – жодних офіціантів, усі свої. Він хотів показати, що насолоджується вечерею, можливо, щоб перепросити за свою сусідку, Івану, яка ні разу й не торкнулася тарілки.

Міс Веганка вивела розмову з глухого кута, змінивши тему.

– Я тут дечого не розумію, – мовила вона, хутко закинувши до рота шматочок житнього хліба (поісти їй все-таки треба було). – Заради полювання з собаками ви змушені перетинати кордон...

– І що? – з усмішкою запитав Макс, набагато спокійніший за свого брата.

– Чому ви не практикуєте шлеп'ягд?

Ньеман здивовано глянув на неї: де вона відкопала таке слівце?

– Це альтернатива, яку пропонує нам ландтаг[29 - Ландтаг (нім. Landtag) – місцеві законодавчі органи, земельний парламент.], – пояснила Лаура. – Полювання на приманку, просочену запахом тварин, замість живої здобичі...

Удо розреготався. Максудовольнився тим, що втупив в Івану свої схожі на печери очі.

– То спробуйте кохатися з надувною лялькою, – сказав він стишеним тоном. – Ось що пропонують нам ці телепні з ландтагу.

– Я гадав, що ви маєте там свій голос, – утрутився Ньеман.

– Звичайно, але плебс завжди в більшості. Це навіть одна з його ключових ознак.

Флік машинально кивнув. Макс був небезпечнішим за свого брата, таким же тупим, але стриманим і тверезим.

Раптом Удо підняв свій келих у напрямку каміна, від якого ширився, кружляючи в повітрі, різкий жар.

– Полювання – це кров!

Обидва кузени загиготіли. Їхні обличчя, розігріті вином і свічками, здавалися загримованими, їх вираз – перебільшеним, ніби на гротескних середньовічних картинах. А головне, вони, схоже, забули про смерть Юргена – або ж ця загибель якраз і спричинилася до такого язичницького бенкету з вином і кров'ю.

– Саме це вас і збуджує? – запитала Івана.

Удо розвалився у своєму кріслі, спершись ліктями на ручки та опустивши підборіддя між ключиць, така собі поза п'янички, який от-от виблює.

– Я не заглиблюватимуся в цю тему з вами, мамзель Недоторка, але ви маєте дещо зрозуміти: у жилах тварини і мисливця тече одна й та сама кров. Гаряча кров, або...

– Чорна кров, – перервав його Ньеман, – так, я про це чув.

У мисливському світі часто можна було почути про це темне табу, що стосувалося чистісінького дикунства, яке змушувало вас вистежувати здобич, натискати на гачок і йти на ризик загинути й самому...

– У моїй роботі, – додав він, – це називають «злочинний потяг».

Лаура, яка, здавалося, перестала боятися суперечки, докинула:

– Але фліки, зрештою, також мисливці, хіба ні?

Ньеман неспішно розсмакував ковток тролінгеру – він випив якраз достатньо, щоб почуватися комфортно, але й не втратити голови.

– Між полюванням, яким ви так пишаєтесь, і тим, яким ми займаємося щодня, є одна велика відмінність. Ми боремося з убивцями на рівних. А інколи це й нерівна боротьба. Часто ми опиняємося на місці здобичі.

– Але ви виживаєте, – відповіла Лаура. – Моему братові так не пощастило.

Усі змінилися на обличчі, ніби пригадавши трагічні обставини, що зібрали їх за цим столом. Понад хвилину тишу заповнювало лише потріскування полум'я та шипіння свічок.

Ньеман вирішив, що прийшов час дізнатися про алібі цих двох недоумків.

Замість відповіді він отримав лише те саме гиготіння й перемигування між братиками.

– Що тут смішного? – запитав флік.

Макс випростався в кріслі й похитав своєю схожою на розфарбовану кеглю головою.

– Скажімо так, ми трохи порушили правила вікенду.

– Тобто?

– Замість того, щоб лягти раніше, як вимагає традиція, ми запросили до своїх спалень юних осіб.

Ньеман чув про це алібі, тепер він пригадав.

– У вас є їхні контакти? – запитав він.

– Так. Можу також повідомити вам їхній тариф.

Ньеман підвів погляд і помітив підвішений на стіні герб Гаерсбергів: два схрещені оленячі роги на золотому тлі. І все заради цього, подумав він. Століття воєн, політичних баталій, соціальної боротьби, ревного захисту привілеїв – усе заради двох клоунів, які викликають шльондр перед тим, як піти в ліс завалити оленя. Дарвінівська еволюція приносить чимало розчарувань.

Графиня кудись зникла. Не встиг він це помітити, як вона вже повернулася, несучи обома руками великий порцеляновий таріль із гжельським розписом у вигляді ніжних блакитних квіток.

Ньемана зворушило, як ця жінка з буйною гривовою, затиснута в сукні, ніби ніж у піхвах, ставить на стіл бабусин таріль, тримаючи його руками в кухонних рукавичках. У цій суперечності він побачив прірву людяності, через що на очах у нього забриніли сльози.

– Домашній штрудель! – оголосила вона, поки Макс наливав усім вина.

Якщо це були поминки, виглядали вони дуже дивно... Ньеману здавалося, ніби він плаває в казані з чимось смачним: його охопила надзвичайна ейфорія, звідусіль віяло жаром, і він почувався дуже близьким до графині...

Але цієї миті Удо клюнув носом, а Макс не встиг його спіймати. Прекрасний спадкоємець упав прямо в свою тарілку, і до його шевелюри поета домішалися шпецле та соус із мюнстера.

Макс і Лаура силувано розсміялися, але видовище було жалюгідне. Тоді Ньеман побачив, що графиня кинула поглядом на Івану, яка не сміялася, а споглядала цього бідного дурника з виразом глибокої зневаги.

Обличчя Лаури змінилося: риси напружилися, в очах з'явилася відраза. Якоїсь миті флік помітив у цьому виразі всю ненависть знаті до народу, до нижчих прошарків суспільства, нормальних людей, у яких немає ні предків, ні герба, що додавали б їм хоч якоїсь вартості.

14

– Гадаю, дурниць на сьогодні досить... Ти хочеш спати?

– Ні.

Ньеман з Іваною стояли на ганку Скліяної вілли. Удо с'як-так вдалося перенести до машини Макса. Ніч була холодна, і прощання тривало недовго. Коли автівка кузенів розчинилася в півтімі, графиня повернулася до будинку, не кажучи ні слова.

– Тоді нарий щось на групу VG, – наказав Ньєман. – Річні звіти, дирекція, акціонери. Я не вірю в фінансовий мотив, але краще якомога швидше відкинути цю версію. І ще спробуй перевірити, чи так уже добре розумілися брат із сестрою... Ми не зобов'язані вірити Лаурі на слово.

– Лаура... Ви вже звертаєтесь одне до одного на ім'я?

– Та ну тебе.

Клацнула запальничка, на мить освітивши їхні обличчя. До навколишніх запахів – листя й смоли – домішався аромат паленого тютюну. У будинку за їхніми спинами одна за одною гасли лампи.

Ньєман насолоджувався цим моментом, який нагадував йому вечори його дитинства, щасливі гостини в селі у бабусі з дідусем, ті часи, коли життя ще не почало скидатися на кошмар.

– А ви над чим працюватимете?

– Над піршем.

Івана скривилася.

– Краще я вже морочитимуся з цифрами...

Вони пішли до Складної вілли, на першому поверсі якої залишилося горіти всього кілька приглушених вогників.

– Легше з мисливцями, – усе одно попередив її Ньєман.

– Ви теж були не надто люб'язні.

– Так чи інакше, це вбивство пов'язане з піршем, – ухильно відказав він. – Нам доведеться зануритися в це не на один день. Я не хочу мати клопіт із запеклою ненависницею полювання.

– Бо самі ви любите полювання?

– Питання не в цьому. На наше розслідування не повинні впливати безпідставні переконання.

– Безпідставні?

– Тобі вистачає клепки зрозуміти, що людина позбулася природних лісових хижаків. Відтепер їй доводиться самій відбувати цю повинність.

– Ви збираєтеся повторювати віковічні стереотипи про необхідність регулювання флори і фауни? Не забудьте ще цей: справжні захисники природи – це мисливці.

– Це правда. Що справді загрожує лісу, то це перенаселення.

Вони стояли на верхніх сходинках, на терасі довкола всієї споруди, освітленій невидимими лампочками, вбудованими в дерев'яні дошки. Він змінив свою думку стосовно напарниці. У пом'ятій сукні Івана цього вечора виглядала не елегантніше за мішок, але в ній було щось таке, чого бракувало графині. Якийсь надрив, якийсь дисонанс, жива краса, яка могла пробрати будь-якого чоловіка.

– Не це мене шокує, – прошепотіла вона.

Щоразу, коли вона дивилася на нього своїми світлими очима, його охоплювало якесь сильне почуття. Блідий водянистий колір її райдужки, блакитний, зелений, золотистий – неможливо визначити один, – нагадував йому агатові кульки з дитинства. У ті часи вони здавалися йому справжнім скарбом, що приховує у переплетеннях своїх відблисків цілі світи.

– Що мене шокує, – заговорила далі Івана, – то це задоволення, з яким ці ідіоти вбивають тварин.

– Задоволення приносить не саме вбивство, а процес вистежування. А ще – технічна майстерність.

– Це просто супермайстерність – убивати беззахисних тварин.

– Я здаюся, – зітхнув він. – Але одразу видно, що ти ніколи не бачила дика на лінії прицілу...

– Кого?

Ньеман усміхнувся й похитав головою.

– Ти геть нічого в цьому не тямиш. Ходімо, час укласти тушку в люлю.

На цих словах він широким жестом відчинив вікно-двері.

– Так вирішив і вбивця, – промимрила Івана, викидаючи недопалок у ніч.

– Як?

– Убивши Юргена, він відновив світову рівновагу.

Івана була права: вбивця «зняв», як кажуть мисливці, елемент, що загрожував гармонії його всесвіту. Але якого саме всесвіту? І що такого зробив Юрген, щоб порушити який-небудь порядок?

– У тебе є список запрошених на полювання? – зненацька запитав Ньеман.

– Я вже його вам давала.

– Їх усіх допитали?

– Звичайно, наступного дня після того, як знайшли тіло.

– Скільки їх було?

– Сорок із чимось. Усі клянуться, що не виходили з мисливського будинку. Перевірити неможливо. Кажу ж, мобільні були під заборною.

Ньеман зайшов до будинку.

– Попрацюй годинку-дві й поспи трохи. Завтра допитаємо твого дружбана.

– Якого дружбана?

– Томаса Краусса, екозахисника, великого мученика за добру справу.

15

«Коли просуваєшся лісом, уже не йдеться про те, щоб думати, аналізувати, передбачати. Треба лише спостерігати. Ідеш сам-один, не поспішаючи, зливаєшся з лісом. Зосереджений на сто відсотків. Звуки, які можеш викликати, звуки, з якими рухається здобич... Ось і все, що має значення».

«Це знають усі піршери: ти йдеш, шукаєш, але вже відчуваєш зв'язок зі своєю мішенню. Своєрідна вібрація, електричний струм, що єднає вас...»

Лежачи на ліжку з ноутбуком на колінах, Ньеман дивився на ютубі відео німецьких піршерів із субтитрами. Усі були вдягнені в лоден. У питанні камуфляжу існувало кілька шкіл. Але в Німеччині, схоже, абсолютним фаворитом був лоден, м'яка й нечутна тканина.

«Під час вистежування втрачаєш відчуття часу й простору. Перетворюєшся на безтілесний дух. Плинеш лісом. Це транс...»

Перед Іваною Ньеман грав роль адвоката диявола, але сам він також не розумів радості полювання. Мисливці на кшталт його дідуся, які могли увесь вечір описувати красу великого оленя, застиглого в призахідних променях, але яким вигляд цієї краси навіював лише одне бажання – вистрілити, – нагадували йому меломана, який, просльозившись від «Реквієму» Моцарта, квапиться негайно спалити ноти.

Флік поклав по клавіатурі й запустив іще один репортаж про техніку піршу: камуфляж, вітер, розбір слідів, урахування фази місяця, який впливає на поведінку тварини... Такі штуки Ньеману були набагато ближчі. Справжні техніки, які він розумів і якими захоплювався як флік, що займається вистежуванням найнебезпечнішої на світі здобичі.

Одержані відомості зміцнювали його глибоке переконання: убивця Юргена був не екоактивістом, а навпаки – великим мисливцем. Ось як йому вдалося заманити спадкоємця й заскочити його зненацька на його ж території, у лісі. Ось як йому вдалося не залишити слідів. Так розчинитись у повітрі міг лише хижак, який повністю злився з природою. До того ж – у цьому Ньеман не сумнівався – дубова гілочка між зубами Юргена була виявом поваги.

Згадавши про це, Ньеман пошукав інші подібні традиції. Предмети, які мисливці залишали на трупі здобичі. Окрім останнього кусу, до них належав і «лом» – гілочка благородного дерева, яку переламують і кладуть убитій тварині на плече. Ця гілочка могла набувати різних значень залежно від її положення, місця на тілі, куди її поклали, а також способу, яким її переламали. У випадку з Юргеном ніякого лому не знайшли, але, можливо, гілочку змів вітер або ж там пройшла якась тварина.

Треба було показати фото з місця злочину піршеру: можливо, положення тіла чи якийсь інший аспект цієї сцени не розшифрували до кінця.

Цієї миті флік почув знадвору глухий звук удару. Він прислухався. Одразу ж пролунав другий удар, іще більш приглушений. Він підскочив і схопив пістолет, побіг до вікна й примружився, щоб розгледіти, що відбувається внизу, – йому спало на думку, що до Скляної вілли хтось намагається вдертися.

Ньеман нічого не бачив і не міг знайти, де відчиняється вікно. Натягнувши піджак і черевики, він вийшов із кімнати й спустився сходами, намагаючись рухатись якомога тихіше.

Він пройшов крізь вітальню й відчинив вікно-двері. Оговтавшись від холоду – температура скинула ще кілька градусів, – флік оглянув довгі газони й чорні мури лісу довкола них.

Нічого. Ні тіні, ні поруху.

Ньеман розслабився. Ніч видалася чудова, у ній поєднувалася чіткість (видно було іній, що проникає в кору, росу на кожній ялиновій гілочці) і легка імла: за метр від землі горизонтально плинули хмарки туману.

Флік на повні легені вдихнув вологе повітря, ніби хотів одним махом увібрати в себе всю цю красу. Від запахів смоли та шелесткого листа перехоплювало подих і паморочилось у голові. Він моментально сп'янів від цього. Він стояв, похитуючись, на ганку, а забираючи руку з рукоятки свого «Зіг Зауера», побачив її.

Лаура фон Гаерсберг крокувала вздовж сосен праворуч, у джинсах і темному пальті, обіймаючи себе за плечі, ніби намагаючись зігрітися. Її чорна шапка волосся рухалася на тлі хвойних, як пензель із лаком – по темному полотну.

Ньеман засунув ствол ззаду під ремінь і пішов. Якраз цієї миті Лаура фон Гаерсберг зникла між двома тінистими гілками. Він побіг.

16

За хвилину він дійшов до просвіту між деревами, у який пірнула Лаура. У півтімні вказувала напрямком глиниста стежка, схожа на довгий замерзлий палець.

Ньеман сповільнив крок, щоб не видати себе якимось звуком. Під ясним місяцем скований холодом краєвид здавався скляним, готовим от-от розбитися на шматочки. Крижким і водночас таким небезпечним, ніби вам будь-якої миті можуть перерізати горло.

Жодних слідів графині. Він знову пришвидшився, намагаючись стати легеньким, адже йому видавалося, ніби від його важких кроків дрижить земля. Це все тролінгер...

Та де ж Лаура?

Ньеман ухилився від соснових гілок, очі заливала роса. У нього було враження, ніби він потрапив не до лісу, а до казки, легенди. У голові пульсувало одне слово: «Шварцвальд». Чорнолісся, земля духів і заклять, майже суцільний безвітряний мертвий простір[30 - Мертвий простір – стрілецький термін, що позначає територію, де неможливо стріляти з великої відстані через занадто велику кількість перешкод.], де спочивала найтемніша частина душі...

Тільки тоді він її помітив.

Вона крокувала стежкою, що вигиналася дугою, під прикриттям важкого гілля. Ньеман

одразу ж пішов у її напрямку, зрізаючи між чорними деревами. Йому знову здалося, що все навколо оскліло. Небо було схоже на замерзле озеро, сосни – на сталагміти, що тягнулися вістрям до неба. Туман теж піднімався вгору, ніби прибій, прикликаний місячним сяйвом. Ньеман і сам, як він щойно усвідомив, видихав сріблясті хмарки пари, що загадковим чином еднали його з імлюю.

Графиня йшла швидко, досі обіймаючи себе за плечі. Поли її пальта чіплялися за найнижчі гілки, залишаючи по собі слід із крапельок та гілочок.

Зігнувшись у три погібелі, Ньеман усе ще намагався крокувати якомога непомітніше – у цьому йому допомагала волога: мокра трава й мертве листя безгучно прогиналися під ногами, обважніле гілля розступалося, ніби оксамитова завіса. Що далі він просувався, то більше відчував, як його заповнює ця казкова атмосфера. Місяць, круглий, ніби мандала, блищав перламутром. Дерев, пойняті памороззю, ніби хтось понаводив крейдою.

Ньеману залишалося якихось двісті метрів до Лаури, коли справа долинув глухий звук. Він рефлекторно повернув голову й побачив, як у їхньому напрямку несеться чорна маса – темний згусток із рельєфними м'язами, який проривався крізь шари туману, через що здавалося, ніби він рухається ривками.

Не встигнувши навіть нічого зрозуміти, Ньеман відчув, як його всього, ззовні й зсередини, сковує невимовний жах. Рептильний страх, що паралізував його і не дав жодній розбірливій думці дійти до свідомості. За секунду його приголомшений мозок констатував: до них нісся монструозний пес із розтуленою пащею, слинявою й мовчазною.

Флік устиг лише вийняти пістолет – і це також був інстинктивний жест. Ще один метр – і собака скочив на нього. Його, мовби Цербера, що вистрибнув із пекла, освітив спалах пострілу. Тварина, щонайменше п'ятдесят кілограмів, запущених зі швидкістю молота, врізалася в Ньемана, на обличчя йому бризнула цівка крові, а тоді він упав навznak. Розпечена маса повалилася на нього, не даючи вдихнути.

Ньеман рефлекторно повернув голову, щоби виблювати, і побачив, що до нього біжить графиня. Тоді на тріскучу траву вилився паруючий кислотний гейзер. Пекучий фонтан із півня у вині, шпечле з мюнстером і всього того лайна, яке він з усмішкою проковтнув за кілька годин до того.

Лежачи під собакою, Ньеман відчував крайню відразу. Він був ніби туша на підлозі бойні, оббілований кусень м'яса під саваном із крові, шкури й шерсті. Повернувшись набік, він знайшов у собі сили підняти чорну масу й звільнитися. Тоді скорчився, стоячи навколішки, й обхопив голову руками.

– Усе гаразд?

Він плинув десь за кілька світлових років від цієї галявини, просоченої запахом смоли. Він був в Ельзасі, у своєму найгіршому спогаді, і відчував, як гострі ікла Реглісса впираються в його плоть. Йому знову захотілося виблювати...

– Усе гаразд?

Він підвів погляд і провів рукавом по обличчю. Перед ним із розгубленим виглядом стояла графиня. Якщо Ньєман колись і мав якісь неспіливі бажання пережити пригоду з Лаурою фон Гаєрсберг, то тепер можна було вважати це питання остаточно закритим.

Він іще раз витер лице, ледве не здираючи собі шкіру.

– Що сталося?

Ньєман випростався із зусиллям і, досі сидячи на землі, відсунувся від нерухомого собаки. Він усе ще цілився в нього з пістолета, готовий вистрілити, якщо псина здригнеться. Але ні: він однією кулею зніс їй пів черепа, разом з мозком.

– Ви ж мені відповісте?

Нарешті він подивився на графиню.

– Це ваш собака?

Він не впізнав власного голосу. У горлі застряг клубок. Лаура простягнула йому руку, щоб допомогти встати, але він її проігнорував. Принижений, задиханий, він урешті-решт звівся на ноги, відчуваючи, як десь у грудях колотиться серце. У нього відразу запаморочилося в голові, і він спробував віднайти рівновагу, водночас намагаючись засунути закривавлений ствол у штани.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/zhan-kristof-granzhe/ostannie-poluvannya/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal,

WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусними картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Сленгова назва французьких поліцейських. (Тут і далі прим. перекл.)

2

У реальному житті (англ.).

3

Сленгова назва жандармів, яка походить від прізвища персонажа Луї де Фюнеса у фільмі «Жандарм із Сен-Тропе».

4

Марк Ротко (1903–1970) – американський художник, латвієць, провідний представник

абстрактного експресіонізму.

5

Місто і муніципалітет у Франції.

6

Регіон Франції на кордоні з Німеччиною.

7

Landeskriminalamt (нім.) – Регіональне управління кримінальної поліції.

8

Не для запису (англ.).

9

Передмістя Парижа.

10

Людвіг Міс ван дер Рое (1886–1969) – німецько-американський архітектор і дизайнер, модерніст.

11

Тут: реальна (англ.).

12

Німецька школа мистецтв, що існувала в 1919–1933 роках, де працювали провідні модерністські художники, архітектори й дизайнери і яка визначила розвиток мистецтва та дизайну на все наступне століття.

13

Будинок у штаті Іллінойс, побудований Місом ван дер Рое на замовлення відомої лікарки Едіт Фарнсворт.

14

Коронна зала (англ. Crown Hall, 1956) – нині приміщення Коледжу архітектури Іллінойського технологічного інституту.

15

Різновид вовняної тканини.

16

Професор Турнесоль – персонаж серії коміксів «Пригоди Тентена».

17

Муніципалітет неподалік від Парижа.

18

Ідеться про серію автобіографічних книг Лори Інгалс Вайлдер «Будиночок у луках».

19

Ljubav (хорв.) – любов.

20

Югославська народна армія – основна частина збройних сил колишньої Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, яка на початку 1990-х років стала знаряддям великосербської політики президента Сербії Слободана Мілошевича.

21

Містечко неподалік від Парижа.

22

Одна з трьох авеню, що розходяться від Версальського палацу.

23

Настільна гра детективного жанру.

24

У Франції університети є осередком академічної освіти, а бізнес-спеціальності здобувають у так званих вищих школах.

25

Урешті-решт (лат.).

26

У французькій мові «сідати за стіл» означає ще й «викладати правду».

27

Німецький різновид невеличких макаронів круглої форми.

28

Сорт сиру.

29

Ландтаг (нім. Landtag) – місцеві законодавчі органи, земельний парламент.

30

Мертвий простір – стрілецький термін, що позначає територію, де неможливо стріляти з великої відстані через занадто велику кількість перешкод.